A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2024. december 19.*

„Előzetes döntéshozatal – Menekültpolitika – A lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem – 2001/55/EK irányelv – 4. és 7. cikk – Ukrajna elleni orosz katonai invázió – (EU) 2022/382 végrehajtási határozat – A 2. cikk (3) bekezdése – A tagállamok azon lehetősége, hogy átmeneti védelmet alkalmazzanak az e határozat hatálya alá nem tartozó, lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyekre – Azon időpont, amikor az ilyen személyeknek átmeneti védelmet nyújtó tagállam megszüntetheti ezt a védelmet – Harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszatérése – 2008/115/EK irányelv – 6. cikk – Kiutasítási határozat – Azon időpont, amikor a tagállam kiutasítási határozatot hozhat – Jogellenes tartózkodás”

A C-244/24. és C-290/24. sz. [Kaduna][i] egyesített ügyekben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott két előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyeket a Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (Amszterdamban eljáró hágai bíróság, Hollandia) (C-244/24) és a Raad van State (államtanács, Hollandia) (C-290/24) a Bírósághoz 2024. április 4-én, illetve 2024. április 25-én érkezett, 2024. március 29-i, illetve 2024. április 25-i határozatával terjesztett elő a

P (C-244/24),

AI,

ZY,

BG (C-290/24)

és

a **Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid**

között folyamatban lévő eljárásokban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, T. von Danwitz elnökhelyettes, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos (előadó), I. Jarukaitis, S. Rodin, A. Kumin, N. Jääskinen, D. Gratsias és M. Gavalec tanácselnökök, E. Regan, J. Passer, Csehi Z. és O. Spineanu-Matei bírák,

* Az eljárás nyelve: holland.

[i] A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

főtanácsnok: J. Richard de la Tour,

hivatalvezető: N. Mundhenke tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2024. szeptember 3-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– P képviseletében C. E. van Diepen advocate,

– AI képviseletében P. Krämer-Ograjensek advocate,

– ZY képviseletében R. H. T. van Boxmeer advocaat,

– BG képviseletében T. E. van Houwelingen-Boer advocaat,

– a holland kormány képviseletében M. K. Bulterman, A. Hanje és J. Langer, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében A. Baeckelmans, F. Blanc-Simonetti, M. Debieuvre és A. Katsimerou, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2024. október 22-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek az alábbiak értelmezésére vonatkoznak:

– a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeiről, valamint a tagállamok e személyek befogadása és a befogadás következményeinek viselése tekintetében tett erőfeszítései közötti egyensúly előmozdítására irányuló intézkedésekről szóló, 2001. július 20-i 2001/55/EK tanácsi irányelv (HL 2001. L 212., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 491. o.) 4. cikke és 7. cikkének (1) bekezdése, a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek Ukrajnából való tömeges beáramlása tényének a 2001/55/EK irányelv 5. cikke értelmében történő megállapításáról és átmeneti védelem bevezetéséről szóló, 2022. március 4-i (EU) 2022/382 tanácsi végrehajtási határozat (HL 2022. L 71., 1. o.) 2. cikkének (3) bekezdése, valamint az (EU) 2022/382 végrehajtási határozattal bevezetett átmeneti védelem meghosszabbításáról szóló, 2023. október 19-i (EU) 2023/2409 tanácsi végrehajtási határozat (HL L 2023/2409) 1. cikke;

– a harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 348., 98. o.) 6. cikke.

2 E kérelmeket a P (C-244/24), valamint AI, ZY, BG (C-290/24), harmadik országbeli állampolgárok és a Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (igazságügyi és biztonsági államtitkár, Hollandia; a továbbiakban: államtitkár) között folyamatban lévő két jogvitában terjesztették elő, amelyek tárgyát az ezen állampolgároknak nyújtott átmeneti védelem és a velük szemben hozott kiutasítást elrendelő határozat jogszerűsége képezi.

Jogi háttér

Az uniós jog

Az átmeneti védelemre vonatkozó rendelkezések

– *A 2001/55 irányelv*

3 A 2001/55 irányelv (2), (8) és (13) preambulumbekezdése szerint:

„(2) A lakóhelyüket elhagyni kényszerült olyan személyek tömeges beáramlása, akik származási országukba nem tudnak visszatérni, az elmúlt években egyre komolyabb méreteket öltött Európában. Ezekben az esetekben kivételes programok létrehozására lehet szükség, a részükre történő azonnali, átmeneti védelemnyújtás érdekében.

[…]

(8) Ennek megfelelően szükség van a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeinek meghatározására, valamint a tagállamok e személyek befogadása, illetve a befogadás következményeinek viselése során tett erőfeszítései közötti egyensúly elősegítésére irányuló intézkedések meghozatalára.

[…]

(13) A hazájukba visszatérni nem képes, lakóhelyüket elhagyni kényszerült, harmadik országból származó személyek tömeges beáramlása vagy várható tömeges beáramlása kezelésére az ezen irányelvben meghatározott rendelkezések kivételes jellegéből adódóan a felajánlott védelemnek korlátozott időtartamra kell vonatkoznia.”

4 Ezen irányelv 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv célja a hazájukba visszatérni nem képes, lakóhelyüket elhagyni kényszerült, harmadik országból származó személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeinek, valamint a tagállamok e személyek befogadására, illetve a befogadás következményeinek viselésére tett erőfeszítései közötti egyensúly elősegítésére irányuló intézkedések meghatározása.”

5 Az említett irányelv 2. cikke kimondja:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

a) az »átmeneti védelem« kivételes jellegű eljárás, amelynek célja a hazájukba visszatérni nem képes, lakóhelyüket elhagyni kényszerült, harmadik országból származó személyek tömeges beáramlása vagy várható tömeges beáramlása esetén azonnali és átmeneti védelem biztosítása az ilyen személyek részére, különösen akkor, ha annak kockázata is fennáll, hogy a menekültügyi rendszer nem lesz képes ezt a beáramlást feldolgozni anélkül, hogy az hátrányosan ne érintené annak hatékony működését az érintett, illetve a védelemért folyamodó más személyek érdekében;

[…]

g) a »tartózkodási engedély« valamely tagállam hatóságai által kiadott bármely olyan engedély vagy felhatalmazás, amely valamely harmadik ország állampolgára vagy hontalan személy tartózkodására az adott tagállam területén engedélyt ad;

[…]”

6 Ugyanezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„Az átmeneti védelem nem érinti [a menekültek helyzetére vonatkozó, 1967. január 31-én New Yorkban aláírt jegyzőkönyvvel módosított, 1951. július 28-án Genfben aláírt egyezmény] (*Recueil des traités des Nations unies* [1954], 189. kötet, 150. o., 2545. sz.; kihirdette: az 1989. évi 15. tvr.)] szerinti menekültstátusz elismerését.”

7 A 2001/55 irányelv 4. cikke a következőket írja elő:

„(1) Az átmeneti védelem időtartama a 6. cikk rendelkezéseinek sérelme nélkül egy év. Ez az időtartam hat hónapos időszakonként legfeljebb további egy évre automatikusan meghosszabbítható, kivéve ha az átmeneti védelmet a 6. cikk (1) bekezdésének b) pontja alapján megszüntetik.

(2) Amennyiben az átmeneti védelem indokai továbbra is fennállnak, a Tanács a Bizottság javaslatára, a Tanács részére javaslatot benyújtó tagállam kérelmének vizsgálatát követően, minősített többséggel határozatot fogadhat el az átmeneti védelem további, legfeljebb egy évvel történő meghosszabbításáról.”

8 Ezen irányelv 5. cikke értelmében:

„(1) A lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlásának tényét a Bizottság javaslatát követően minősített többséggel elfogadott tanácsi határozattal állapítják meg, a Bizottság pedig a Tanácsnak szóló javaslat benyújtására irányuló valamennyi tagállami kérelmet megvizsgálja.

[…]

(3) A tanácsi határozat ezen irányelv rendelkezéseivel összhangban átmeneti védelmet vezet be a hatálya alá tartozó, lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyekre valamennyi tagállamban. A határozatnak tartalmaznia kell legalább:

a) a személyek azon meghatározott csoportjainak leírását, akikre az átmeneti védelem vonatkozik;

b) az átmeneti védelem hatálybalépésének napját;

[…]

(4) A Tanács határozatának a következőkön kell alapulnia:

a) a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek helyzetének és mozgásuk nagyságrendjének vizsgálata;

b) az átmeneti védelem létrehozása célszerűségének értékelése, figyelembe véve a sürgősségi segítségnyújtás és a helyszíni tevékenység lehetőségét, illetve ezeknek az intézkedéseknek az elégtelenségét;

c) a tagállamoktól, a Bizottságtól, az [ENSZ menekültügyi főbiztosától (UNHCR)] és az egyéb fontos nemzetközi szervezetektől kapott információk.

[…]”

9 Az említett irányelv 6. cikke kimondja:

„(1) Az átmeneti védelem véget ér:

a) amikor lejárt annak maximális időtartama; illetve

b) a Bizottság javaslatát követően minősített többséggel elfogadott tanácsi határozattal megállapított bármely időpontban; a Bizottság a Tanácsnak szóló javaslat benyújtására irányuló valamennyi tagállami kérelmet megvizsgálja.

(2) A tanácsi határozat alapja, hogy a származási országban a helyzet lehetővé teszi az átmeneti védelemben részesülők biztonságos és tartós visszatérését, tekintettel az emberi jogokra és az alapvető szabadságjogokra, valamint a tagállamoknak a visszaküldés tilalmára vonatkozó kötelezettségeire. Az Európai Parlamentet a tanácsi határozatról tájékoztatni kell.”

10 Ugyanezen irányelv 7. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok az ezen irányelvben meghatározott átmeneti védelmet az 5. cikkben meghatározott tanácsi határozat által érintetteken kívül a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek további kategóriáira is kiterjeszthetik, abban az esetben, ha azok ugyanazon okok miatt kényszerültek lakóhelyük elhagyására, és ugyanabból a származási országból vagy régióból érkeznek. Minderről a Tanácsot és a Bizottságot azonnal tájékoztatják.

(2) A 24., 25. és 26. cikk rendelkezései nem vonatkoznak az (1) bekezdésben említett lehetőség alkalmazására, kivéve [az Európai Menekültügyi Alap létrehozásáról szóló, 2000. szeptember 28-i], 2000/596/EK [tanácsi] határozattal [(HL 2000. L 252., 12. o.)] létrehozott Európai

Menekültügyi Alapba tartozó strukturális támogatást, az említett határozatban foglalt feltételek mellett.”

11 A 2001/55 irányelvnek „A tagállamok kötelezettségei az átmeneti védelemben részesülő személyekkel szemben” címet viselő III. fejezete tartalmazza ezen irányelv 8–16. cikkét.

12 Az említett irányelv 8. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„A tagállamok elfogadják az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy az átmeneti védelmet élvező személyeket a védelem teljes időtartamára tartózkodási engedéllyel lássák el. E célra kiállítják a szükséges okmányokat, illetve az egyéb, ezekkel egyenértékű igazoló dokumentumokat.”

13 A 2001/55 irányelvnek „A menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés az átmeneti védelemmel összefüggésben” címet viselő IV. fejezete tartalmazza ezen irányelv 17–19. cikkét.

14 Az említett irányelv 17. cikke kimondja:

„(1) Az átmeneti védelemben részesülő személyek számára bármikor lehetővé kell tenni, hogy menedékjog iránti kérelmet nyújtsanak be.

(2) A menedékjog iránti, az átmeneti védelem időtartamának lejárta előtt fel nem dolgozott kérelmek vizsgálatát az említett időszakot követően el kell végezni.”

15 A 2001/55 irányelvnek a „Visszatérés és az átmeneti védelmet követő intézkedések” címet viselő V. fejezete tartalmazza ezen irányelv 20–23. cikkét.

16 Az említett irányelv 20. cikke értelmében:

„Amikor az átmeneti védelem megszűnik, a tagállamok védelemre és idegenekre vonatkozó általános jogszabályait kell alkalmazni, a 21., 22. és 23. cikk rendelkezéseinek sérelme nélkül.”

17 Ugyanezen irányelv 21. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok megteszik az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy lehetővé tegyék az átmeneti védelmet élvező, illetve azon személyek önkéntes visszatérését, akiknek az átmeneti védelme véget ért. A tagállamok biztosítják, hogy az átmeneti védelmet élvező személyek önkéntes visszatérésére vonatkozó szabályok lehetővé tegyék a szóban forgó személyeknek az emberi méltóságot tiszteletben tartó visszatérését.

A tagállamok biztosítják, hogy a visszatérni kívánó személyek döntése a tények teljes körű ismeretén alapul. A tagállamok felderítő látogatásokról is rendelkezhetnek.

(2) Addig az ideig, amíg az átmeneti védelem nem ér véget, a tagállam a származási országban fennálló körülmények alapján előnyben részesítheti azon, a befogadó tagállamba visszatérni kívánó személyek által benyújtott kérelmek elbírálását, akik átmeneti védelmet élveztek, és éltek önkéntes visszatérési jogukkal.

(3) Az átmeneti védelem megszűntekor a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy a III. fejezetben meghatározott kötelezettségeiket egyénileg kiterjesztik olyan személyekre, akik átmeneti védelmet élveztek, és akik önkéntes visszatérési programban vesznek részt. A kiterjesztés a visszatérés napjáig érvényes.”

18 A 2001/55 irányelv 22. cikke előírja:

„(1) A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy azon személyek kitoloncolása, akiknek átmeneti védelme véget ért, és akik befogadásra nem alkalmasak, az emberi méltóság megfelelő figyelembevételével történjen.

(2) Kitoloncolás esetén a tagállamok figyelembe vesznek minden olyan kényszerítő emberiességi okot, amely az egyes konkrét esetekben a visszatérést lehetetlenné vagy ésszerűtlenné tehetné."

19 Ezen irányelv 23. cikke szerint:

„(1) A tagállamok megteszik az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy a korábban átmeneti védelmet élvezett olyan személyek megfelelő tartózkodási körülményeit biztosítsák, akiktől egészségi állapotukra tekintettel nem várható el, hogy utazzanak; abban az esetben például, ha súlyos hátrányokat szenvednének el, ha kezelésük abbamaradna. Ezen állapot fennállása alatt ezek a személyek nem utasíthatók ki.

(2) A tagállamok a valamely tagállamban iskolába járó kiskorú gyermekkel rendelkező családok részére lehetővé tehetik, hogy élvezzék a tartózkodási engedély biztosította lehetőségeket mindaddig, amíg az érintett gyermekek a folyó iskolaévet be nem fejezik."

– *A 2022/382 végrehajtási határozat*

20 A 2022/382 végrehajtási határozat (7), (11), (14) és (21) preambulumbekezdése kimondja:

„(7) Az említett adatok azt mutatják, hogy az Uniónak valószínűleg olyan helyzettel kell szembenéznie, amelyet az Ukrajnából érkező, lakóhelyüket elhagyni kényszerült olyan személyek tömeges beáramlása jellemez, akik az orosz katonai agresszió miatt nem képesek visszatérni származási országukba vagy régiójukba. A beáramlás valószínűleg olyan mértékű lesz, hogy fennáll annak egyértelmű kockázata is, hogy a tagállamok menekültügyi rendszerei nem lesznek képesek az érkezéseket anélkül kezelni, hogy az hátrányosan ne hatna e rendszerek hatékony működésére, valamint az érintett személyek és a védelemért folyamodó más személyek érdekeire.

[…]

(11) E végrehajtási határozat tárgya átmeneti védelem bevezetése azon Ukrajnában tartózkodó ukrán állampolgárokra vonatkozóan, akik az orosz fegyveres erők által 2022. február 24-én megkezdett katonai invázió eredményeként, azon a napon vagy azt követően lakóhelyüket elhagyni kényszerültek. Átmeneti védelmet kell bevezetni az Ukrajnától eltérő harmadik országok azon állampolgáraira vonatkozóan is, akik 2022. február 24-én vagy azt követően ukrajnai lakóhelyüket elhagyni kényszerültek, és akik 2022. február 24. előtt Ukrajnában menekült jogállást vagy azzal egyenértékű védelmet élveztek. Emellett fontos megőrizni a családok egységét és elkerülni ugyanazon család tagjainak körében az eltérő jogállásokat. Ezért átmeneti védelmet kell bevezetni az említett személyek családtagjai számára is, amennyiben családjaik a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlását kísérő körülmények idején már Ukrajnában voltak és ott tartózkodtak.

(12) Helyénvaló rendelkezni azon hontalan személyek és azon Ukrajnától eltérő harmadik országok állampolgárainak védelméről is, akik bizonyítani tudják, hogy – az ukrán joggal összhangban kiadott, érvényes állandó tartózkodási engedély alapján – jogszerűen tartózkodtak Ukrajnában 2022. február 24. előtt, és akik nem képesek biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba vagy régiójukba. E védelemnek vagy ezen határozat rájuk történő alkalmazásának formájában, vagy a nemzeti jog szerinti, egyéb megfelelő védelem formájában kell megvalósulnia, amiről az egyes tagállamoknak kell dönteniük. A védelemben részesülni kívánó személyeknek a releváns dokumentumoknak az érintett tagállamban történő bemutatásával bizonyítani kell tudniuk, hogy teljesítik ezen jogosultsági kritériumokat. Ha nem képesek bemutatni a releváns dokumentumokat, a tagállamoknak a megfelelő eljárás felé kell átirányítaniuk őket.

(13) A [2001/55] irányelvvel összhangban a tagállamok az átmeneti védelmet valamennyi más olyan, Ukrajnában jogszerűen tartózkodó hontalan személyre vagy Ukrajnától eltérő harmadik ország állampolgárára is kiterjeszthetik, akik nem képesek biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba vagy régiójukba. Az ilyen személyek közé tartozhatnak olyan harmadik országbeli állampolgárok is, akik a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlásához vezető események idején rövid időre szólóan Ukrajnában tanultak vagy dolgoztak. Az ilyen személyeket humanitárius okokból minden esetben be kell engedni az Unióba anélkül, hogy előírnák számukra különösen, hogy érvényes vízummal vagy megfelelő anyagi fedezettel vagy érvényes úti okmányokkal rendelkezzenek, annak érdekében, hogy biztosítva legyen számukra a biztonságos áthaladás a származási országukba vagy régiójukba való visszatérés céljából.

(14) A tagállamok az átmeneti védelmet a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek további kategóriáira is kiterjeszthetik azokon felül és túl, akikre e határozat alkalmazandó, amennyiben az említett személyek ugyanazon okok miatt kényszerülnek lakóhelyüket elhagyni, és ugyanazon országból vagy régióból érkeznek, mint amelyeket e határozat említ. Ebben az esetben a tagállamoknak azonnal tájékoztatniuk kell a Tanácsot és a Bizottságot. Ezzel összefüggésben ösztönözni kell a tagállamokat, hogy fontolják meg az átmeneti védelem kiterjesztését azon személyekre, akik a feszültségek fokozódásával, nem sokkal 2022. február 24. előtt menekültek el Ukrajnából, vagy akik közvetlenül ezen időpont előtt az Unió területén tálalták magukat (például vakáción vagy munkával kapcsolatos okokból), és akik a fegyveres konfliktus eredményeként nem térhetnek vissza Ukrajnába.

[…]

(21) A [2001/55] irányelvvel összhangban az átmeneti védelem kezdeti időtartama egy év. Ez az időtartam hat hónapos időszakonként legfeljebb további egy évre automatikusan meghosszabbítható, kivéve ha az átmeneti védelmet az említett irányelv 6. cikke (1) bekezdésének b) pontjában foglaltak alapján megszüntetik. A Bizottság folyamatosan figyelemmel fogja kísérni és felül fogja vizsgálni helyzetet. A Bizottság bármikor javasolhatja a Tanácsnak az átmeneti védelem megszüntetését azon az alapon, hogy az ukrajnai helyzet olyan, hogy lehetővé teszi az átmeneti védelemben részesülők biztonságos és tartós visszatérését, vagy javasolhatja, hogy a Tanács legfeljebb egy évvel hosszabbítsa meg az átmeneti védelmet.”

21 E végrehajtási határozat 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A Tanács megállapítja, hogy fennáll a lakóhelyüket elhagyni kényszerült azon személyek Unióba való tömeges beáramlásának esete, akiknek fegyveres konfliktus következtében el kellett hagyniuk Ukrajnát.”

22 Az említett végrehajtási határozat 2. cikkének (1)–(3) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ez a határozat az orosz fegyveres erők által 2022. február 24-én megkezdett katonai invázió eredményeként ukrajnai lakóhelyüket az említett napon vagy azt követően elhagyni kényszerült személyek következő kategóriáira vonatkozik:

a) 2022. február 24-e előtt Ukrajnában tartózkodó ukrán állampolgárok;

b) olyan hontalan személyek és Ukrajnától eltérő harmadik országok olyan állampolgárai, akik 2022. február 24. előtt nemzetközi védelemben vagy azzal egyenértékű nemzeti védelemben részesültek Ukrajnában; és

c) az a) és b) pontban említett személyek családtagjai.

(2) A tagállamok vagy ezt a határozatot, vagy a nemzeti joguk szerinti megfelelő védelmet alkalmazzák azon hontalan személyek és az Ukrajnától eltérő harmadik országok azon állampolgárai tekintetében, akik bizonyítani tudják, hogy 2022. február 24. előtt az ukrán joggal összhangban kiadott érvényes tartózkodási engedély alapján jogszerűen tartózkodtak Ukrajnában, és akik nem képesek biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba vagy régiójukba.

(3) A [2001/55] irányelv 7. cikkével összhangban a tagállamok ezt a határozatot olyan egyéb személyekre is alkalmazhatják – beleértve a hontalan személyeket és az Ukrajnától eltérő harmadik országok állampolgárait is –, akik jogszerűen tartózkodtak Ukrajnában, és akik nem képesek biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba vagy régiójukba.”

23 A 2022/382 végrehajtási határozat 4. cikkének megfelelően az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetésének napján, azaz 2022. március 4-én lépett hatályba.

– *A 2023/2409 végrehajtási határozat*

24 A 2023/2409 végrehajtási határozat (3) és (7) preambulumbekezdése az alábbiakat mondja ki:

„(3) A [2001/55] irányelvvel összhangban az átmeneti védelem először egy éves kezdeti időszakra, 2023. március 4-ig került alkalmazásra, majd az automatikusan további egy évvel, 2024. március 4-ig meghosszabbították.

[…]

(7) A lakóhelyüket elhagyni kényszerült és az Unióban tartózkodó, átmeneti védelemben részesülő személyek magas száma valószínűleg nem fog csökkenni mindaddig, amíg az Ukrajna elleni háború folytatódik. Az Unióban jelenleg átmeneti védelemben részesülő vagy az ilyen védelemre a későbbiekben szoruló személyek helyzetének kezelése érdekében ezért

szükséges az átmeneti védelem 2024. március 4-től történő meghosszabbítása, mivel az átmeneti védelem azonnali védelmet nyújt és harmonizált jogokhoz biztosít hozzáférést, egyúttal minimálisra csökkenti az alaki követelményeket az Unióba irányuló tömeges beáramlás esetén. Az átmeneti védelem meghosszabbítása annak biztosítását is elősegíti majd, hogy a tagállamok menekültügyi rendszereit ne terhelje túl a nemzetközi védelem iránti olyan kérelmek számának jelentős növekedése, amelyeket a 2024. március 4-ig átmeneti védelemben részesülő személyek nyújthatnának be, amennyiben az átmeneti védelem addigra megszűnne, vagy az ukrajnai háború elől menekülő és az Unióba az említett időpontot követően és 2025. március 4. előtt érkező személyek nyújthatnának be.”

25 E végrehajtási határozat 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az (EU) 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkében említett, ukrajnai lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyeknek nyújtott átmeneti védelem egy évvel, 2025. március 4-ig meghosszabbodik.”

– *Az (EU) 2024/1836 végrehajtási határozat*

26 Az (EU) 2022/382 végrehajtási határozattal bevezetett átmeneti védelem meghosszabbításáról szóló, 2024. június 25-i (EU) 2024/1836 tanácsi végrehajtási határozat (HL L 2023/1836) 1. cikke a következőképpen rendelkezik.

„A [2022/382] végrehajtási határozat 2. cikkében említett, ukrajnai lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyeknek nyújtott és az (EU) 2023/2409 végrehajtási határozattal meghosszabbított átmeneti védelem további egy évvel, 2026. március 4-ig meghosszabbodik.”

A többi releváns rendelkezés

– *A 2008/115 irányelv*

27 A 2008/115 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ez az irányelv a valamely tagállam területén illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokra alkalmazandó.”

28 Ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében:

„Ez az irányelv nem érinti a bevándorlási és menekültügyi tárgyú közösségi vívmányokban megállapított azon rendelkezéseket, amelyek a harmadik országbeli állampolgár szempontjából kedvezőbbek lehetnek.”

29 Az említett irányelv 5. cikke előírja:

„Az irányelv végrehajtása során a tagállamok megfelelő figyelmet fordítanak

a) a gyermek mindenek felett álló érdekeire,

b) a családi életre,

c) az érintett harmadik országbeli állampolgár egészségi állapotára,

és tiszteletben tartják a visszaküldés tilalmának elvét.”

30 Ugyanezen irányelv 6. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok a (2)–(5) bekezdésben említett kivételek sérelme nélkül a területükön illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozóan kiutasítási határozatot adnak ki.

[…]

(6) Ez az irányelv nem gátolja a tagállamokat abban, hogy – a nemzeti jogszabályaiknak megfelelően, a III. fejezet alapján meglévő eljárási biztosítékoknak és a közösségi és nemzeti jog más vonatkozó rendelkezéseinek a sérelme nélkül – egyazon közigazgatási vagy bírósági határozaton vagy intézkedésen belül elfogadják a jogszerű tartózkodás megszüntetéséről szóló határozatot és egyidejűleg a kiutasítási határozatot és/vagy a kitoloncolási végzést és/vagy a beutazási tilalmat is.”

– *Az (EU) 2013/32 irányelv*

31 A nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló, 2013. június 26-i 2013/32/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2013. L 180., 60. o.; helyesbítés: HL 2013. L 198., 60. o.) 2. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

[…]

q) »ismételt kérelem«: a korábbi nemzetközi védelem iránti kérelem ügyében hozott jogerős határozat után benyújtott további kérelem, ideértve azon eseteket is, amikor a kérelmező kifejezetten visszavonta a kérelmét, valamint azon eseteket is, amikor az eljáró hatóság a 28. cikk (1) bekezdésével összhangban a kérelem hallgatólagos visszavonása miatt azt elutasította.”

32 Ezen irányelv 33. cikkének (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok e cikk értelmében csak akkor minősíthetik elfogadhatatlannak a nemzetközi védelem iránti kérelmet, ha:

[…]

d) a kérelem ismételt kérelemnek minősül, amely esetében nem merültek fel új körülmények vagy tények, vagy a kérelmező nem adott elő ilyeneket annak megvizsgálásával kapcsolatban, hogy a kérelmező [a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 337., 9. o.; helyesbítések: HL 2017. L 167., 58. o.; HL 2019. L 19., 20. o.)] értelmében nemzetközi védelemre jogosult személynek minősül-e; vagy

[…]”

– *Az (EU) 2016/399 rendelet*

33 A 2018. szeptember 12-i (EU) 2018/1240 európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2018. L 236., 1. o.) módosított, a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) szóló, 2016. március 9-i (EU) 2016/399 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2016. L 77., 1. o.) 6. cikke meghatározza a harmadik országbeli állampolgárok Unió területére történő, bármely 180 napos időszakban 90 napot meg nem haladó, tervezett tartózkodás céljából történő beutazásának feltételeit. E kötelezettségek között szerepel az egyes harmadik országok állampolgáraira vonatkozó azon kötelezettség, hogy érvényes vízummal rendelkezzenek.

– *Az (EU) 2018/1860 rendelet*

34 A Schengeni Információs Rendszernek a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok visszaküldése céljából történő használatáról szóló, 2018. november 28-i (EU) 2018/1860 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2018. L 312., 1. o.) 3. cikkének (1) bekezdése az alábbiakat írja elő:

„A tagállamok a kiutasítási határozat hatálya alá tartozó harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó figyelmeztető jelzéseket a visszatérési kötelezettség teljesítésének ellenőrzése, valamint a kiutasítási határozatok végrehajtásának támogatása céljából beviszik a SIS-be. A kiutasításra vonatkozó figyelmeztető jelzést a kiutasítási határozat meghozatalát követően haladéktalanul be kell vinni a SIS-be.”

A holland jog

A külföldiekről szóló 2000. évi törvény

35 A 2000. november 23-i wet tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet (a külföldiek jogállásáról szóló törvény átfogó módosításáról szóló törvény) (Stb. 2000., 495. szám) az alapjogvita tekintetében alkalmazandó változata (a továbbiakban: a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi törvény) 8. cikke a következőket írja elő:

„A külföldi személy kizárólag az alábbi esetekben tartózkodik jogszerűen Hollandiában:

[…]

f) a 14. cikk és 28. cikk értelmében vett tartózkodási engedély kiadása iránti kérelem tárgyában történő határozathozatal időpontjáig, amennyiben e törvény, e törvény alapján elfogadott rendelkezés vagy bírósági határozat kimondja, hogy a kitoloncolás nem hajtható végre, amíg a kérelem tárgyában határozatot nem hoztak;

[…]

h) a panasz vagy a kereset tárgyában történő határozathozatal időpontjáig, amennyiben e törvény, e törvény alapján elfogadott rendelkezés vagy bírósági határozat kimondja, hogy a kitoloncolás nem hajtható végre, amíg a panasz vagy a kereset tárgyában határozatot nem hoztak;

[…]”

A külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendelet

36 A 2000. november 23-i Besluit tot uitvoering van de Vreemdelingenwet 2000 (Vreemdelingenbesluit 2000) (a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendelet; Stb. 2000., 497. szám) az alapjogviták tekintetében alkalmazandó változata (a továbbiakban: a külföldiek jogállásáról szóló törvény) 3.1a. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A menedékjogon alapuló ideiglenes tartózkodási engedély kiadása iránti kérelem benyújtása azzal a következménnyel jár, hogy a kiutasításra mindaddig nem kerül sor, amíg a [2001/55] irányelv 5. cikkének (3) bekezdése szerinti határozat hatályban van, ha a külföldi személy:

a) a külföldieknek a [2001/55] irányelv 5. cikkének (3) bekezdésében említett tanácsi határozatban […] meghatározott, különleges csoportjába tartozik;

[…]

e) a külföldiek azon miniszteri rendelet útján kijelölendő csoportjához tartozik, akik ugyanabból az országból vagy régióból származnak, mint az a) pontban említett külföldi, ugyanazon okból kényszerültek elhagyni lakóhelyüket, és akik az [EUM-]Szerződésben vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló [1992. május 2-i] megállapodásban [HL 1994. L 1., 3. o.] részes más országban még nem részesülnek védelemben.”

A külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendelet, valamint a 2022. és 2023. évi rendeletek

37 A Voorschrift Vreemdelingen 2000 (a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendelet) 3.9a. cikke felsorolja a külföldieknek a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendelet 3.1a. cikke (1) bekezdésének e) pontja szerinti csoportjait.

38 Ezt a 3.9.a. cikket a Regeling van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid nummer 4123685, houdende wijziging van het Voorschrift Vreemdelingen 2000, in verband met het aanpassen van de doelgroep ontheemden uit Oekraïne, waaraan tijdelijke bescherming wordt verleend (az igazságügyi és biztonsági államtitkár 4123685. számú rendelete a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendeletnek az Ukrajnából érkező, lakóhelyüket elhagyni kényszerült, átmeneti védelemben részesülő személyek célcsoportja tekintetében történő módosításáról szóló, 2022. augusztus 17-i rendelet (Stcrt. 2022., 22623. szám, a továbbiakban: 2022. évi rendelet) 1. cikke visszamenőleges hatállyal illesztette be a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendeletbe, amely az említett 3.9a. cikkének két változatát írja elő, az első a 2022. március 4-től 2022. július 18-ig terjedő időszakban, a második pedig 2022. július 19-től hatályos.

39 A külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendelet 3.9a. cikke (1) bekezdésének c) pontja a 2022. március 4. és 2022. július 18. között hatályos változatában a következőképpen rendelkezett:

„A [külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi] rendelet 3.1a. cikke (1) bekezdésének bevezető részében és e) pontjában hivatkozott külföldiek azok, akik

[…]

c) 2022. február 23-án érvényes ukrán tartózkodási engedéllyel rendelkeznek, és valószínűleg 2021. november 26. után hagyták el Ukrajnát.”

40 A külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendelet 3.9a. cikkének (1) bekezdése 2022. július 19-től hatályos változatában a következőképpen szól:

„A [külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi] rendelet 3.1a. cikke (1) bekezdésének bevezető részében és e) pontjában hivatkozott külföldiek azok, akik:

c. 2022. február 23-án érvényes állandó ukrán tartózkodási engedéllyel rendelkeznek, és akik esetében:
1°. valószínű, hogy 2021. november 26. után hagyták el Ukrajnát; és
2°. nem bizonyított, hogy 2022. február 23. után visszatértek származási országukba.”

41 A 2022. évi rendelet 2. cikke átmeneti szabályozást ír elő, és kimondja az alábbiakat:

„A 3.9a. cikk (1) bekezdése c) pontjának 2022. július 19-ig hatályos változata 2023. március 4-ig továbbra is alkalmazandó a következő külföldiekre:

a. akik nem rendelkeznek 2022. február 23-án érvényes ukrán állandó tartózkodási engedéllyel; és

b. akiket 2022. július 19. előtt bejegyeztek a [népesség-nyilvántartásba].”

42 Ezt az átmeneti szabályozást meghosszabbította a 2023. március 1-jei Regeling van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, nummer 4507236 in verband met de Verlenging van de duur van tijdelijke bescherming aan een Groep aheemden uit Oekraïne (az ukrajnai lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek egy csoportja javára nyújtott átmeneti védelem időtartamának meghosszabbításáról szóló 4507236. sz. igazságügyi és biztonsági államtitkári rendelet) (Stcrt. 2023., 7194. szám, a továbbiakban: 2023. évi rendelet), amely a következőképpen rendelkezik:

„A külföldiekről szóló 2000. évi rendelet 2022. július 19-ig hatályos változata 3.9a. cikke (1) bekezdésének bevezető része és c) pontja 2023. szeptember 4-ig továbbra is alkalmazandó azokra a külföldiekre:

a) akik nem rendelkeznek 2022. február 23-án érvényes ukrán állandó tartózkodási engedéllyel; és

b) akiket 2022. július 19. előtt bejegyeztek a [népesség-nyilvántartásba].”

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A C-244/24. sz. ügy

43 P nigériai állampolgár, aki 2023. január 31-ig ideiglenes tartózkodási joggal rendelkezett Ukrajnában. Ukrajna területének orosz katonai inváziója követően P Hollandiába menekült, és 2022. június 1-jén bejegyezték e tagállam népesség-nyilvántartásába. Ebben az időpontban a holland hatóságok a 2001/55 irányelv értelmében vett átmeneti védelmet ismertek el többek között a P-hez hasonló helyzetben lévő harmadik országbeli állampolgárok számára, anélkül hogy megvizsgálták volna a származási országukba való visszatérésük lehetőségét. Az államtitkár tehát ilyen védelmet biztosított P-nek.

44 2022. augusztus 9-én P menedékjog iránti kérelmet terjesztett elő. 2023. augusztus 24-i határozatával az államtitkár úgy határozott, hogy eltekint a kérelme elbírálásától. E határozattal szemben nem nyújtottak be fellebbezést.

45 Ugyancsak 2023. augusztus 24-én az államtitkár 2023. szeptember 4-i hatállyal megszüntette P átmeneti védelmét. Ezt a határozatot ezt követően az államtitkár visszavonta azzal az indokkal, hogy a Raad van State (államtanács, Hollandia) 2024. január 17-i ítéletében megállapította, hogy a holland hatóságok 2023. szeptember 4-től nem szüntethetik meg a P-hez hasonló helyzetben lévő harmadik országbeli állampolgárok átmeneti védelmét, és hogy az ezen állampolgárok számára elismert átmeneti védelem 2024. március 4-én a törvény erejénél fogva megszűnik, amiről az államtitkár 2024. január 24-i levelében tájékoztatta P-t.

46 2024. február 7-én az államtitkár kiutasítási határozatot hozott P-vel szemben azzal az indokkal, hogy a Hollandia területén való jogszerű tartózkodása 2024. március 4-én a törvény erejénél fogva megszűnik. E határozat arra kötelezte P-t, hogy ez utóbbi időponttól számított négy héten belül hagyja el az Unió területét.

47 P keresetet indított a rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (Amszterdamban eljáró hágai bíróság, Hollandia), a C-244/24. sz. ügyben kérdést előterjesztő bíróság előtt, vitatva e határozat jogszerűségét. Keresetének alátámasztása érdekében többek között arra hivatkozott, hogy az nemcsak idő előtti, hanem jogellenes is, mivel az átmeneti védelmet az uniós jog alapján a 2023/2409 végrehajtási határozatban előírt átmeneti védelem meghosszabbítása alapján 2025. március 4-ig el kell ismerni számára. Ezenkívül a kiutasítási határozat meghozatala előtt nem hallgatták meg többek között annak az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt európai egyezmény 3. és 8. cikkével való összeegyeztethetőségét illetően.

48 Elöljáróban a kérdést előterjesztő bíróság először is megjegyzi, hogy a 2001/55 irányelvet átültető holland jogszabály értelmében a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyeknek menedékjog iránti kérelmet kell benyújtaniuk annak érdekében, hogy a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi törvény 8. cikkének f) vagy h) pontja alapján Hollandiában tartózkodási jogot szerezzenek. Hangsúlyozza továbbá, hogy a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendelet 3.1a. cikkének (1) bekezdése a 2001/55 irányelv 7. cikkét ülteti át, amelynek értelmében a tagállamok más személyekre is kiterjeszthetik az átmeneti védelmet (a továbbiakban: fakultatív átmeneti védelem).

49 Másodszor, e bíróság megjegyzi, hogy a Tweede Kamer der Staten-Generaal (a parlament alsóháza, Hollandia) elnökének címzett 2022. március 30-i levélben az államtitkár jelezte, hogy alkalmazni kívánja a 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkének (3) bekezdését oly módon, hogy kiterjeszti az átmeneti védelmet a hontalan személyekre és a 2022. február 23-án Ukrajnában érvényes ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgárokra, anélkül hogy megkövetelné annak bizonyítását, hogy e személyek nem tudnak biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba vagy régiójukba. 2022. július 18-i levelében azonban az államtitkár kifejezte azon szándékát, hogy 2022. július 19-től eltörli ezt a fakultatív átmeneti védelmet, ugyanakkor átmeneti rendszert ír elő az addig e védelemben részesülő személyek számára. Ezen eltörlést az államtitkár szerint az esetleges visszaélések és a Hollandiába irányuló másodlagos mozgások igazolták.

50 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy 2022. augusztus 17-én az államtitkár a 2022. évi rendelettel beillesztette a 3.9a. cikket a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendeletbe, amely előírta egyrészt, hogy 2022. július 19-től már nem biztosítják a fakultatív átmeneti védelmet, másrészt pedig, hogy azon személyek tekintetében, akik ebben az időpontban már részesültek ilyen fakultatív átmeneti védelemben, e védelem 2023. március 4-én megszűnik.

51 A 2023. évi rendelet 2023. szeptember 4-ig meghosszabbította ezt az átmeneti szabályozást. E meghosszabbítást az indokolta, hogy számítani kellett arra, hogy e személyek nem elhanyagolható része menekültügyi eljárást indít, ami a befogadóhelyek hiányának kockázatával járt.

52 2024. január 17-i ítéletében a Raad van State (államtanács) azonban megállapította, hogy többek között a 2001/55 irányelv 4. és 7. cikkéből az következik, hogy a fakultatív átmeneti védelemben már részesülő személyekre vonatkozó átmeneti szabályozásnak 2024. március 4-ig fenn kell maradnia. E bíróság szerint ugyanis azt követően, hogy valamely tagállam ilyen fakultatív átmeneti védelmet biztosított, azt nem vonhatja vissza a 2001/55 irányelv 4. cikkének (1) bekezdésében említett időszak során, kivéve ha a Tanács ezen időszak során úgy dönt, hogy ezen irányelv 6. cikke alapján idő előtt megszünteti az átmeneti védelmet. Ezzel szemben az e tagállam által biztosított fakultatív átmeneti védelem kedvezményezettjeit csak akkor érinti az átmeneti védelemnek a Tanács által ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdése alapján elhatározott meghosszabbítása, ha e tagállam e határozat elfogadásának időpontjában még nyújtott ilyen fakultatív átmeneti védelmet a jogosultak e csoportjának. Márpedig a jelen ügyben az államtitkár 2022. július 19-én, azaz a 2023/2409 végrehajtási határozat Tanács általi elfogadását megelőző időpontban úgy döntött, hogy a továbbiakban nem biztosít átmeneti védelmet az Ukrajnában ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkező hontalan személyeknek és harmadik országbeli állampolgároknak.

53 Először is, ami azt az érvet illeti, amely szerint az alapügyben szereplő kiutasítási határozat idő előtti, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a 2008/115 irányelv 2. cikkének (1) bekezdéséből, valamint 6. cikkének (1) és (6) bekezdéséből az következik, hogy amíg a harmadik országbeli állampolgár tartózkodása nem jogellenes, rá vonatkozóan semmilyen kiutasítási határozatot nem lehet hozni.

54 E bíróság ugyanakkor megjegyzi, hogy a Raad van State (államtanács) 2024. január 17-i ítéletében megállapította, hogy az államtitkár feladata annak meghatározása, hogy milyen formában tájékoztatja a fakultatív átmeneti védelemben részesülő személyeket tartózkodási joguk 2024. március 4-i megszűnéséről. E személyek, bírói jogvédelmük biztosítása érdekében, levelet kaptak, amelyben tájékoztatták őket az eljárás további lépéseiről. Végül az a döntés született, hogy 2024. február 7-én és 23-án meghozzák e személyekkel szemben az összes kiutasítási határozatot, annak érdekében, hogy az érintettek a lehető leghamarabb tájékoztatást kapjanak jogszerű tartózkodásuk megszüntetésének következményeiről. A kérdést előterjesztő bíróság szerint ez az eljárás azt is lehetővé tette a holland hatóságok számára, hogy könnyebben kiutasítsák az említett személyeket a lehető legrövidebb időn belül. Ezenkívül magából a kiutasítási határozatból kitűnik, hogy az nem vált ki joghatást a jogszerű tartózkodás lejárta előtt, mivel e határozatban egyértelműen az áll, hogy P hollandiai tartózkodása csak 2024. március 5-től válik jogellenessé, és hogy az önkéntes visszatérés határideje az ő tekintetében csak ezen időponttól nyílik meg. E bíróság ugyanakkor pontosítja, hogy az említett határozattal szembeni kereset benyújtására nyitva álló határidő a határozat elfogadásának napján kezdődik.

55 A kérdést előterjesztő bíróság ennélfogva arra keresi a választ, hogy az államtitkár 2024. február 7-ét követően hozhatott-e kiutasítási határozatot az alapeljárás felperesével szemben, jóllehet ezen időpontban ez utóbbi továbbra is jogszerűen tartózkodott a Holland Királyság területén.

56 Másodszor, ami azt az érvet illeti, amely szerint az alapügyben szereplő kiutasítási határozat jogellenes, a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy az alapeljárás felperesének a 2001/55 irányelv 7. cikke alapján elismert átmeneti védelem 2024. március 4-én a törvény erejénél fogva megszűnt-e, amint az a Raad van State (államtanács) 2024. január 17-i ítéletéből következik.

57 A kérdést előterjesztő bíróság először is hangsúlyozza, hogy amennyiben egy meghatározott területen az Unió és a tagállamok megosztott hatáskörrel rendelkeznek, például a menekültügy és a bevándorlás területén, a tagállamok már nem gyakorolhatják hatáskörüket azt követően, hogy az Unió gyakorolta hatáskörét.

58 Mivel a Holland Királyság élt a 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkének (3) bekezdésében számára biztosított lehetőséggel, és fakultatív átmeneti védelmet biztosított bizonyos személyeknek, e személyek a 2001/55 irányelv 7. cikke értelmében teljes mértékben ezen irányelv hatálya alá tartoznak. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a valamely tagállam által ily módon biztosított fakultatív átmeneti védelemnek tiszteletben kell tartania többek között ezen irányelv 4. és 6. cikkét, amelyek kötelező és kimerítő jelleggel szabályozzák az átmeneti védelem időtartamát és megszűnésének lehetőségeit.

59 Következésképpen a fakultatív átmeneti védelem csak akkor szűnhet meg, ha az átmeneti védelem maximális időtartamát elérték, vagy ha a Tanács úgy dönt, hogy idő előtt megszünteti ezt a védelmet. Az uniós jogalkotó ugyanis a 2001/55 irányelv valamennyi kedvezményezettje tekintetében gyakorolta hatáskörét az átmeneti védelem időtartamát és az azt megszüntető szabályozást illetően.

60 Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a 2023/2409 végrehajtási határozat nem tesz különbséget az átmeneti védelemben részesülő személyek különböző csoportjai között. E bíróság ezenkívül rámutat arra, hogy az e végrehajtási határozathoz vezető javaslat pontosítja, hogy a 2001/55 irányelvnek biztosítania kell, hogy az átmeneti védelem meghosszabbításának időpontjában az Unióban befogadott személyek tekintetében az egész Unióban ugyanazokat a normákat és harmonizált jogokat alkalmazzák, amit az említett végrehajtási határozat (7) preambulumbekezdése is megerősít.

61 Harmadszor, a kérdést előterjesztő bíróság szerint az a körülmény, hogy az ilyen meghosszabbításról a Tanács a 2001/55 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése alapján határozott, nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a tagállamoknak ez alkalommal újra értékelniük kellene az e védelemben részesülő személyek kategóriáit, mivel a fakultatív átmeneti védelemben részesülő személyek helyzete nem változott nagyobb mértékben, mint a közvetlenül ezen irányelv hatálya alá tartozó személyek helyzete.

62 A kérdést előterjesztő bíróság tehát úgy véli, kellő okkal feltételezhető, hogy azok a személyek, akik a 2001/55 irányelv 7. cikke alapján ezen irányelv hatálya alá tartoznak, egyúttal a 2023/2409 végrehajtási határozat hatálya alá is tartoznak, így 2025. március 4-ig jogosultak az ezen irányelv szerinti átmeneti védelemre.

63 E körülmények között a Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (Amszterdamban eljáró hágai bíróság, Hollandia) úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

„1) Úgy kell-e értelmezni a [2008/115] irányelv 6. cikkét, hogy azzal ellentétes, ha a kiutasítási határozatot olyan időpontban hozzák meg, amikor a külföldi állampolgár még jogszerűen tartózkodik valamely tagállam területén?

2) Jelentőséggel bír-e a fenti kérdés megválaszolása szempontjából az, hogy a kiutasítási határozatban feltüntették azt az időpontot, amikor a jogszerű tartózkodás megszűnik, ez az időpont a közeljövőben van, és a kiutasítási határozat jogkövetkezményei is csak ezen későbbi időpontban állnak be?

3) Úgy kell-e értelmezni a [2023/2409 végrehajtási határozat] 1. cikkét, hogy a[z abban előírt átmeneti védelem] meghosszabbítás[a] a harmadik országbeli állampolgárok azon kategóriájára is vonatkozik, amelyet valamely tagállam a [2022/382], határozat 2. cikkének (3) bekezdésében foglalt fakultatív rendelkezés alapján már a [2001/55] irányelv hatálya alá vont, még akkor is, ha a tagállam egy későbbi időpontban úgy határozott, hogy a harmadik országbeli állampolgárok e kategóriája számára a továbbiakban már nem biztosít átmeneti védelmet?”

A C-290/24. sz. ügy

64 AI, ZY és BG harmadik országbeli állampolgárok, akik 2022. február 24-én érvényes ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkeztek Ukrajnában. Miután ők Ukrajna orosz katonai invázióját követően elhagyták ezt az országot, bejegyezték őket a holland népesség-nyilvántartásba, és menedékjog iránti kérelmet nyújtottak be abban az időszakban, amelynek során a holland hatóságok átmeneti védelmet biztosítottak az Ukrajnában ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgároknak, anélkül hogy megvizsgálták volna, hogy képesek-e biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba vagy régiójukba. Az államtitkár tehát a 2001/55 irányelv alapján átmeneti védelmet biztosított az említett állampolgároknak.

65 2024. február 7-i három határozatával az államtitkár arra kötelezte AI-t, ZY-t és BG-t, hogy 2024. március 4-től számított négy héten belül hagyják el az Unió területét.

66 2024. március 19-i és 2024. március 27-i ítéletével az eljáró bíróság helyt adott az AI és BG által az őket érintő határozatokkal szemben benyújtott kereseteknek, és e határozatokat megsemmisítette. Az államtitkár fellebbezést nyújtott be ezen ítéletekkel szemben a Raad van State (államtanács), a C-290/24. sz. ügyben kérdést előterjesztő bíróság előtt.

67 A ZY által a rá vonatkozó határozattal szemben benyújtott keresetet a kérdést előterjesztő bíróság 2024. március 27-i ítéletével, mint megalapozatlant, elutasította. ZY ezen ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz.

68 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az államtitkárnak a jelen ítélet 65. pontjában említett 2024. február 7-i határozatait a 2008/115 irányelv értelmében vett kiutasítási határozatoknak kell tekinteni.

69 E bíróság egyébiránt rámutat arra, hogy az előtte folyamatban lévő jogviták kimenetele magában foglalja azon időpont meghatározását, amikor a holland hatóságok által biztosított fakultatív átmeneti védelem megszűnik.

70 E tekintetben e bíróság először is hangsúlyozza, hogy a 2001/55 irányelvet átültető holland jogszabály előírja, hogy az átmeneti védelmet a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi törvény szerint és az érintett személy menedékjog iránti kérelmének benyújtása alapján biztosítják, az e kérelem elbírálására nyitva álló határidőt pedig az átmeneti védelem időtartamára felfüggesztik.

71 Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a fakultatív átmeneti védelem megszüntetéséről szóló határozatot az államtitkár az esetleges visszaélésekkel, a Hollandiába jelenleg irányuló másodlagos mozgásokkal, valamint azzal igazolta, hogy az e védelemben részesülő személyek leggyakrabban biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérhetnek származási országukba.

72 Harmadszor, e bíróság emlékeztet arra, hogy 2024. január 17-i ítéletében a jelen ítélet 52. pontjában kifejtett okokból úgy ítélte meg, hogy az államtitkár 2023. szeptember 4-től nem vonhatja vissza azon személyek fakultatív átmeneti védelmét, akik számára e védelmet már elismerték, ám e védelem 2024. március 4-én *ipso iure* megszűnik, amely időpontban a Tanács által biztosított átmeneti védelem a 2023/2409 végrehajtási határozat hiányában megszűnt volna.

73 E tekintetben e bíróság hangsúlyozza, hogy a 2001/55 irányelv 4. cikkének (1) és (2) bekezdése eltérő helyzetekre vonatkozik, mivel az (1) bekezdés az átmeneti védelem kezdeti időtartamáról és annak automatikus meghosszabbításáról rendelkezik, míg a (2) bekezdés olyan új helyzetre vonatkozik, amelyben a Tanács újból értékeli, hogy továbbra is indokolt-e az átmeneti védelem fenntartása.

74 Mivel a tagállamnak módjában kell hogy álljon valamely uniós jogi rendelkezés fakultatív alkalmazásának megszüntetése, az említett bíróság úgy véli, hogy az átmeneti védelemnek az e 4. cikk (2) bekezdése alapján elfogadott tanácsi határozatból eredő olyan meghosszabbítása, mint a 2023/2409 végrehajtási határozat, csak akkor alkalmazandó a fakultatív átmeneti védelemben részesülő személyekre, ha az érintett tagállam e határozat elfogadásának időpontjában még élt a 2001/55 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében és a 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkének (3) bekezdésében számára biztosított lehetőséggel. Márpedig a Holland Királyság esetében nem ez volt a helyzet.

75 Negyedszer, a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a 2024. január 17-i ítéletének kihirdetése ellenére Hollandiában továbbra is eltérő ítélkezési gyakorlat áll fenn a tekintetben, hogy hogyan kell értelmezni a 2001/55 irányelv 4. cikkének (1) és (2) bekezdését, amennyiben valamely tagállam megszünteti az általa ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdése alapján biztosított fakultatív átmeneti védelmet. E tekintetben e bíróság a jog egységességének helyreállítása érdekében fontosnak tartja, hogy a Bíróság válaszoljon a kérdést előterjesztő bíróság által a C-244/24. sz. ügyben előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésre. Márpedig az ezen ügy keretében feltett első két kérdésre adandó válasz feleslegessé teheti e harmadik kérdés vizsgálatát.

76 E körülmények között a Conseil d'État (államtanács) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a [2001/55] irányelv 4. cikkét, hogy ha valamely tagállam élt az ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében előírt azon lehetőséggel, hogy a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek további kategóriái (a továbbiakban: fakultatív kategória) részére is biztosítja az ezen irányelv szerinti átmeneti védelmet, akkor e fakultatív kategória átmeneti védelme nemcsak a 4. cikk (1) bekezdése értelmében vett automatikus meghosszabbítás esetében marad fenn az e rendelkezés szerinti időtartamon keresztül, hanem a 4. cikk (2) bekezdése értelmében vett meghosszabbító határozat esetében is?

2) Más válasz adandó-e arra a kérdésre, hogy a fakultatív kategória átmeneti védelme a 4. cikk (2) bekezdése értelmében vett meghosszabbító határozat esetén is fennmarad-e, ha valamely tagállam úgy döntött, hogy a fakultatív kategória átmeneti védelmét azt megelőzően szünteti meg, hogy a Tanács a 4. cikk (2) bekezdésének megfelelően határozatot fogadott el az átmeneti védelem egy évvel történő meghosszabbításáról?"

A Bíróság előtti eljárás

A C-244/24. és C-290/24. sz. ügyek egyesítéséről

77 A Bíróság elnöke 2024. május 7-i végzésével az írásbeli és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélethozatal céljából egyesítette a C-244/24. és a C-290/24. sz. ügyet.

A gyorsított eljárás alkalmazása iránti kérelmekről

78 A kérdést előterjesztő bíróság azt kérte, hogy a Bíróság a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmeket a Bíróság eljárási szabályzatának 105. cikkében előírt sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárásban bírálja el.

79 A Bíróság elnöke 2024. június 12-i Kaduna végzésével (C-244/24 és C-290/24, EU:C:2024:491) helyt adott e kérelmeknek.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A C-244/24. sz. ügyben előterjesztett harmadik kérdésről, valamint a C-290/24. sz. ügyben előterjesztett kérdésekről

80 A C-244/24. sz. ügyben előterjesztett harmadik kérdéssel és a C-290/24. sz. ügyben előterjesztett két kérdéssel, amelyeket együttesen célszerű vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróságok lényegében arra várnak választ a Bíróságtól, hogy a 2001/55 irányelv 4. és 7. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes, hogy az a tagállam, amely a 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkének (1) és (2) bekezdésében említettektől eltérő személyi kategóriák számára átmeneti védelmet biztosított, megfosztja a személyek e kategóriáit az átmeneti védelemtől annak a Tanács által ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdése alapján meghatározott időtartama alatt.

81 A 2001/55 irányelv célja, amint arra ezen irányelv 1. cikke rámutat, a hazájukba visszatérni nem képes, lakóhelyüket elhagyni kényszerült, harmadik országból származó személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeinek meghatározása, valamint a tagállamok e személyek befogadására, illetve a befogadás következményeinek viselésére tett erőfeszítései közötti egyensúly elősegítése. Amint az ezen irányelv 2. cikkének a) pontjából következik, e védelem megvalósításának célja többek között annak elkerülése, hogy a nemzetközi védelem megadására irányuló rendszer a menekült jogállás megszerzése iránti kérelmek tömeges és egyidejű benyújtásának legyen kitéve, mind a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek, mind pedig a nemzetközi védelmet kérelmező más személyek érdekében.

82 Ez az átmeneti és azonnali védelemre vonatkozó rendelkezés, amely az EUMSZ 80. cikkben említett, a menekültpolitika végrehajtása során a szolidaritás és a felelősség tagállamok közötti igazságos megosztása elvének kifejeződése, ugyanakkor – amint azt az említett irányelv (2) és (13) preambulumbekezdése, valamint 2. cikkének a) pontja hangsúlyozza – kivételes jellegű, és azt a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetére kell fenntartani (lásd ebben az értelemben: 2011. december 21-i N. S. és társai ítélet, C-411/10 és C-493/10, EU:C:2011:865, 93. pont). Egyébiránt e rendelkezés a 2011/95 irányelv értelmében vett nemzetközi védelem megadásából eredő jogoknál korlátozottabb jogokat biztosít a kedvezményezettjei számára (lásd ebben az értelemben: 2017. szeptember 6-i Szlovákia és Magyarország kontra Tanács ítélet, C-643/15 és C-647/15, EU:C:2017:631, 257. pont).

83 A 2001/55 irányelv 5. cikke értelmében a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlásának tényét a Tanács a Bizottság javaslatát követően minősített többséggel elfogadott határozattal állapítja meg. E határozat többek között a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek helyzetének és mozgása nagyságrendjének vizsgálatán, valamint az átmeneti védelem létrehozása célszerűségének értékelésén alapul, figyelembe véve a sürgősségi segítségnyújtás és a helyszíni tevékenység lehetőségét, illetve ezeknek az intézkedéseknek az elégtelenségét. Az említett határozat azzal a hatással jár, hogy valamennyi olyan tagállamban, amelyre nézve a 2001/55 irányelv kötelező, az átmeneti védelmet az ugyanezen határozatban meghatározott személyek meghatározott csoportjai tekintetében az e határozatban megállapított időponttól kezdődően alkalmazzák (a továbbiakban: kötelező átmeneti védelem).

84 A 2001/55 irányelv 5. cikke alapján a Tanács 2022. március 4-én elfogadta a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek Ukrajnából való tömeges beáramlásának tényének a megállapításáról szóló 2022/382 végrehajtási határozatot. E végrehajtási határozatnak az ugyanezen a napon történt hatálybalépése azzal a hatással járt, hogy ezen időponttól kezdődően kötelező átmeneti védelmet kell biztosítani az említett végrehajtási határozat 2. cikkének (1) bekezdésében meghatározott személyek kategóriái, valamint az ugyanezen végrehajtási határozat 2. cikkének (2) bekezdésében említett személyek kategóriái számára, kivéve ha a tagállamok a nemzeti joguk alapján megfelelő védelmet biztosítottak e személyeknek.

85 Közelebbről, a 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkének (1) bekezdéséből az következik, hogy e végrehajtási határozat az orosz katonai inváziót következtében ukrajnai lakóhelyüket 2022. február 24-én vagy azt követően elhagyni kényszerült személyek három kategóriájára, vagyis először is az említett időpontot megelőzően Ukrajnában tartózkodó ukrán állampolgárokra, másodszor az Ukrajnában ezen időpontot megelőzően nemzetközi védelemben vagy azzal egyenértékű nemzeti védelemben részesülő hontalan személyekre és harmadik országbeli állampolgárokra, harmadszor pedig ezen első két kategóriába tartozó személyek családtagjaira alkalmazandó.

86 Ezenkívül e végrehajtási határozat 2. cikkének (2) bekezdése értelmében a tagállamok az említett határozatot vagy a nemzeti joguk szerinti megfelelő védelmet alkalmazzák azon hontalan személyek és az Ukrajnától eltérő harmadik országok azon állampolgárai tekintetében, akik bizonyítani tudják, hogy 2022. február 24. előtt az ukrán joggal összhangban kiadott érvényes tartózkodási engedély alapján jogszerűen tartózkodtak Ukrajnában, és akik nem képesek biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba vagy régiójukba.

87 Márpedig az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokból kitűnik, hogy az alapügyben szereplő, harmadik országbeli állampolgárok nem tartoznak a 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkének (1) és (2) bekezdésében említett személyek egyik kategóriájába sem. E személyek ugyanis nem ukrán állampolgárok, nem részesülnek nemzetközi védelemben vagy azzal egyenértékű védelemben Ukrajnában, és nem is ilyen állampolgárok vagy személyek családtagjai. Ezenkívül csak ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkeztek Ukrajnában.

88 Hangsúlyozni kell azonban, hogy a 2001/55 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamok átmeneti védelmet biztosíthatnak az e védelmet végrehajtó tanácsi határozatban nem említett személyek bármely kategóriájára, abban az esetben, ha azok ugyanazon okok miatt kényszerültek lakóhelyük elhagyására, és ugyanabból a származási országból vagy régióból érkeznek. A 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkének (3) bekezdése emlékeztet a tagállamok arra vonatkozó lehetőségére, hogy ezt a határozatot e 7. cikkel összhangban olyan egyéb személyekre is alkalmazhatják – beleértve a hontalan személyeket és az Ukrajnától eltérő harmadik országok állampolgárait is –, akik jogszerűen tartózkodtak Ukrajnában, és akik nem képesek biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba vagy régiójukba.

89 Amint az a jelen ítélet 37–42., 49. és 50. pontjából kitűnik, a holland hatóságok először élni kívántak e lehetőséggel, kiterjesztve az átmeneti védelem kedvezményét a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek olyan kategóriájára, amely nem szerepelt teljes egészében a 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkének (1) és (2) bekezdésében, vagyis az ukrán tartózkodási engedéllyel rendelkező valamennyi személyre, beleértve a 2022. február 23-án érvényes tartózkodási engedéllyel rendelkező valamennyi személyt, akikről valószínűsíthető, hogy 2021. november 26. után hagyták el Ukrajnát, annak értékelése nélkül, hogy biztonságos és tartós körülmények között tudnak-e visszatérni származási országukba vagy régiójukba.

90 E hatóságok azonban ezt követően, a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendelet 2022. július 19-től hatályos változata 3.9a. cikke (1) bekezdésének c) pontja alapján úgy döntöttek, hogy ezt a védelmet személyek szűkebb körére korlátozzák, nevezetesen a 2022. február 23-án érvényes állandó ukrán tartózkodási engedéllyel rendelkezőkre, akik tekintetében egyrészt valószínűsíthető, hogy 2021. november 26. után hagyták el Ukrajnát, másrészt pedig nem bizonyított, hogy 2022. február 23. után visszatértek származási országukba.

91 Azon személyeket illetően, mint akik az alapügyben szerepelnek, akik nem rendelkeznek ilyen állandó ukrán tartózkodási engedéllyel, de akik számára 2022. július 19. előtt már fakultatív átmeneti védelmet biztosítottak, átmeneti szabályozást vezettek be, amely előírta, hogy e személyek tekintetében e védelem 2023. március 4-én megszűnik. Ezt az átmeneti szabályozást a 2023. évi rendelet 2023. szeptember 4-ig meghosszabbította. Ezenkívül, amint az a jelen ítélet 45., 52. és 72. pontjából kitűnik, a Raad van State (államtanács, Hollandia) 2024. január 17-i ítéletében megállapította, hogy az államtitkár 2023. szeptember 4-től nem vonhatta vissza a fakultatív átmeneti védelmet azon személyektől, akik számára azt már elismerték, e védelem azonban 2024. március 4-én *ipso iure* megszűnik, amely időpontban a kötelező átmeneti védelem a 2023/2409 végrehajtási határozat hiányában megszűnt volna.

92 Annak érdekében, hogy a kérdést előterjesztő bíróságok számára hasznos választ lehessen adni, először is meg kell határozni tehát, hogy a 2001/55 irányelv 7. cikke alapján elismerhető-e a személyek e kategóriája számára a fakultatív átmeneti védelem, majd meg kell vizsgálni, hogy a 2022/382 és a 2023/2409 végrehajtási határozattal összefüggésben értelmezett ezen irányelv értelmében a holland hatóságok visszavonhatták-e ezt a védelmet, még akkor is, ha a 2022/382 végrehajtási határozattal végrehajtott kötelező átmeneti védelem nem szűnt meg.

A fakultatív átmeneti védelemre jogosult személyekről

93 Először is, amint arra a jelen ítélet 88. pontja emlékeztet, a 2001/55 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése felhatalmazza a tagállamokat arra, hogy az ezen irányelvben előírt átmeneti védelmet a személyek olyan kategóriáira is kiterjesszék, amelyek eltérnek a Tanács által meghatározottaktól, abban az esetben, ha azok ugyanazon okok miatt kényszerültek lakóhelyük elhagyására, és ugyanabból a származási országból vagy régióból érkeznek.

94 Ebből következik, hogy az a tagállam, amely él az e rendelkezésben biztosított lehetőséggel, az uniós jogot hajtja végre, így nem nyújthat fakultatív átmeneti védelmet azoknak a személyeknek, akik nem ugyanazokból az okokból kényszerültek lakóhelyük elhagyására, és nem ugyanabból a származási országból vagy régióból érkeztek, mint a kötelező átmeneti védelemben részesülő személyek. E megállapítás azonban nem akadályozza meg a tagállamokat abban, hogy kizárólag a nemzeti joguk alapján – többek között humanitárius okokból – tartózkodási jogot biztosítsanak a személyek olyan kategóriái számára, akik nem tartoznak az említett rendelkezés hatálya alá (lásd analógia útján: 2010. november 9-i B és D ítélet, C-57/09 és C-101/09, EU:C:2010:661, 116–118. pont; 2024. szeptember 12-i Changu ítélet, C-352/23, EU:C:2024:748, 48. pont).

95 Másodszor, a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendelet 3.9a. cikke (1) bekezdése c) pontjának a 2022. március 4. és 2022. július 18. között hatályos változatából az következik, hogy a holland hatóságok átmeneti védelmet biztosítottak valamennyi, 2022. február 23-án érvényes – akár ideiglenes – tartózkodási engedéllyel rendelkező személy számára, akikről valószínűsíthető, hogy 2021. november 26. után, azaz 90 nappal az Ukrajna elleni, a 2022/382 végrehajtási határozatban említett orosz fegyveres erők általi invázió kezdete előtt hagyták el Ukrajna területét. Ezenkívül e rendelkezés nem írta elő annak értékelését, hogy e személyek biztonságos és tartós feltételek mellett tudnak-e visszatérni származási országukba vagy régiójukba. Meg kell tehát vizsgálni, hogy a holland hatóságok az uniós jog alapján jogosultak voltak-e arra, hogy valamennyi ilyen személy számára ilyen átmeneti védelmet biztosítsanak.

96 E tekintetben egyrészt a 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik, hogy e határozat a személyek azon kategóriáira alkalmazandó, amelyeket e rendelkezés felsorol, és akik 2022. február 24-én vagy azt követően kényszerültek ukrajnai lakóhelyük elhagyására az orosz fegyveres erők által az említett időpontban megkezdett katonai inváziót követően. Ebből következik, hogy a Tanács által e végrehajtási határozatban azonosított kötelező átmeneti védelem végrehajtásának indoka az Ukrajna elleni, az orosz fegyveres erők által 2022. február 24-én kezdődött invázió.

97 A Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból kitűnik, hogy a jelen ítélet 95. pontjában említett 90 napos időszakot a holland hatóságok úgy határozták meg, hogy az megfeleljen az Unió területén való azon tartózkodás időtartamának, amelyhez a 2018/1240 rendelettel módosított 2016/399 rendelet 6. cikkében előírt feltételek mellett a harmadik országbeli állampolgárok vagy hontalan személyek hozzáférhetnek.

98 Márpedig a 2001/55 irányelv 7. cikkének és a 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikke (3) bekezdésének alkalmazása szempontjából az ilyen inváziómiatt lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyekhez hasonlíthatók azok a harmadik országbeli állampolgárok vagy hontalan személyek, akik az Unió területén való tartózkodási joguk igen korlátozott időtartama miatt nem sokkal ezen invázió kezdete után kénytelenek visszatérni Ukrajnába.

99 Ezt az értelmezést egyébként megerősíti a 2022/382 végrehajtási határozat (14) preambulumbekezdése is, amely arra ösztönzi a tagállamokat, hogy fontolják meg az átmeneti védelem kiterjesztését azokra a személyekre, akik nem sokkal 2022. február 24. előtt menekültek el Ukrajnából, miközben a feszültségek nőttek, vagy akik közvetlenül ezen időpont előtt az Unió területén tartózkodtak, és akik a fegyveres konfliktus miatt nem tudnak visszatérni Ukrajnába.

100 Másrészt a 2001/55 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében előírt azon feltételt, amely szerint a fakultatív átmeneti védelemben részesülő személyek ugyanazon okokból és ugyanazt a származási országot vagy régiót kényszerültek elhagyni, mint a kötelező átmeneti védelemben részesülő személyek, ugyancsak nem sérti a holland hatóságok azon határozata, amely eredetileg elismeri az ilyen fakultatív átmeneti védelmet azon hontalan személyek és harmadik országbeli állampolgárok számára, akik Ukrajnában ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkeztek, függetlenül attól, hogy biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérhetnek-e származási országukba vagy régiójukba. Ez utóbbi tekintetben meg kell állapítani, hogy bár a 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkének (3) bekezdése a fakultatív átmeneti védelem potenciális kedvezményezettjei között kifejezetten említi azokat a hontalan személyeket és harmadik országbeli állampolgárokat, akik jogszerűen tartózkodtak Ukrajnában, és akik nem tudnak biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba vagy régiójukba, meg kell állapítani, hogy e kategóriát e 2. cikk (3) bekezdése csak példálózó jelleggel említi.

101 Ebből következik, hogy a 2001/55 irányelv 7. cikkét és a 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azok lehetővé teszik valamely tagállam számára, hogy fakultatív átmeneti védelmet biztosítson azon, Ukrajnában 2022. február 23-án érvényes ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgárok vagy hontalan személyek számára, akikről valószínűsíthető, 2021. november 26. után hagyták el ezt az országot, annak értékelése nélkül, hogy biztonságos és tartós feltételek mellett tudnak-e visszatérni származási országukba vagy régiójukba.

A fakultatív átmeneti védelem időtartamáról

102 Elöljáróban először is hangsúlyozni kell, hogy a 2001/55 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében a kötelező átmeneti védelem kezdeti időtartama főszabály szerint egy év, és ezen egyéves időszak végén a kötelező átmeneti védelem automatikusan, hat hónapos időszakokkal, legfeljebb egyéves időtartamra meghosszabbítható.

103 Egyébiránt a 2001/55 irányelv 4. cikkének (2) bekezdéséből az következik, hogy amennyiben továbbra is fennállnak a kötelező átmeneti védelem ezen irányelv 4. cikkének (1) bekezdésében említett kétéves időszakon túli fenntartásának indokai, a Tanács a Bizottság javaslatára, minősített többséggel határozhat ezen átmeneti védelem további, egy évvel történő meghosszabbításáról.

104 Mindazonáltal a 2001/55 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerint a Tanács bármikor határozhat úgy, hogy megszünteti a kötelező átmeneti védelmet. E 6. cikkből az következik egyrészt, hogy e tanácsi határozatot a Bizottság javaslatát követően minősített többséggel fogadják el, másrészt hogy e határozatnak az az alapja, hogy a származási országban a helyzet lehetővé teszi az átmeneti védelemben részesülők biztonságos és tartós visszatérését, tekintettel az emberi jogokra és az alapvető szabadságjogokra, valamint a tagállamoknak a visszaküldés tilalmára vonatkozó kötelezettségeire.

105 Másodszor, mivel a 2022/382 végrehajtási határozat a 4. cikkének megfelelően 2022. március 4-én lépett hatályba, a 2001/55 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése alapján a kötelező átmeneti védelmet először egyéves kezdeti időszakra, 2023. március 4-ig alkalmazták. Ez utóbbi rendelkezés szerint ezt a védelmet két egymást követő hat hónapos időszakra, először 2023. szeptember 4-ig, majd 2024. március 4-ig automatikusan meghosszabbították. Végül e 4. cikk (2) bekezdése alapján a Tanács két alkalommal, egyenként egy évre meghosszabbította az említett oltalmat, először a 2023/2409 végrehajtási határozat 1. cikke értelmében 2025. március 4-ig, majd a 2024/1836 végrehajtási határozat 1. cikke értelmében 2026. március 4-ig.

106 Harmadszor, amint az a jelen ítélet 91. pontjában megállapításra került, az olyan személyeket illetően, mint akik az alapügyben szerepelnek, akik számára a 2022. március 4. és 2022. július 18. között alkalmazandó holland szabályozás alapján fakultatív átmeneti védelmet biztosítottak, de akik nem feleltek meg a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendelet 2022. július 19-től hatályos változata 3.9a. cikke (1) bekezdésének c) pontjában előírt feltételeknek, átmeneti szabályozást vezettek be. Ez az átmeneti szabályozás először is előírta, hogy e személyek tekintetében a már biztosított fakultatív átmeneti védelem 2023. március 4-én szűnik meg, amely időpont egybeesik a 2022/382 végrehajtási határozat alkalmazásának eredeti időtartamával. Ezt követően az említett átmeneti szabályozást 2023. szeptember 4-ig meghosszabbították, amely időpontban e határozat első automatikus meghosszabbításának véget kellett érnie. 2024. január 17-i ítéletében a Raad van State (államtanács) azonban úgy ítélte meg, hogy az államtitkár ez utóbbi időponttól kezdve nem vonhatja vissza e személyektől a fakultatív átmeneti védelmet, hanem e védelem 2024. március 4-én, vagyis a 2001/55 irányelv 4. cikkének (1) bekezdéséből eredő azon határidő lejártakor szűnik meg, amikor az átmeneti védelem a Tanács által az ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdése alapján elfogadott határozat hiányában megszűnt volna.

107 A holland hatóságok által az alapügyekben szereplő, harmadik országbeli állampolgárokhoz hasonló állampolgároknak biztosított fakultatív átmeneti védelem joghatásai tehát a kötelező átmeneti védelem megszűnése előtt megszűntek.

108 Ezen előzetes pontosításokra figyelemmel meg kell határozni, hogy a 2001/55 irányelv 4. és 7. cikke megköveteli-e, hogy a holland hatóságok által az ilyen harmadik országbeli állampolgároknak biztosított fakultatív átmeneti védelem mindaddig fennmaradjon, amíg a Tanács által az ezen irányelv 5. cikke alapján végrehajtott kötelező átmeneti védelem kiváltja joghatásait, vagy legalábbis az e 4. cikk (1) bekezdésében említett kötelező átmeneti védelem eredeti időtartama automatikus meghosszabbításának végéig.

109 Először is hangsúlyozni kell, hogy a 2001/55 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének szövegéből az következik, hogy az a fakultatív átmeneti védelem végrehajtására vonatkozó döntést az egyes tagállamok mérlegelésére bízza, az általuk megfelelőnek ítélt okok miatt, ideértve a humanitárius, könyörületességi vagy szervezeti okokat is. Ezenkívül, amint az a jelen ítélet 93–101. pontjából

következik, e rendelkezés jelentős mérlegelési mozgásteret biztosít a tagállamok számára az ilyen védelemre jogosult személyek kategóriáinak meghatározása során, feltéve hogy e személyek ugyanezen okokból kényszerültek ugyanazon származási ország vagy régió elhagyására.

110 Ezt illető további pontosítások hiányában a 2001/55 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szintén lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy szabadon határozzák meg azt az időpontot, amelytől kezdve a fakultatív átmeneti védelmet biztosítani kívánják, amennyiben ez az időpont a kötelező átmeneti védelem hatálybalépésének időpontja és joghatásai megszűnésének időpontja közé esik.

111 Másodszor, amint arra a főtanácsnok indítványának 118–122. pontjában rámutatott, a tagállamok megőrzik az általuk biztosítani kívánt fakultatív átmeneti védelem időtartama feletti ellenőrzést, feltéve hogy ez az időtartam az átmeneti védelmi mechanizmus uniós szinten meghatározott végrehajtásának időbeli kereteibe illeszkedik. Mivel ugyanis a 2001/55 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése alapján biztosított átmeneti védelem nem az uniós jog által előírt kötelezettségből, hanem az e védelemben részesülő személyek körének kiterjesztésére irányuló szándékot kinyilvánító tagállami döntésből ered, e tagállamnak önállóan vissza is kell tudnia vonni az említett védelmet.

112 E megállapítást nem kérdőjelezi meg az, hogy a 2001/55 irányelv 7. cikke az (1) bekezdésében pontosítja, hogy a tagállamok a tanácsi határozat által érintetteken kívül a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek további kategóriáinak is biztosíthatják „az ezen irányelvben meghatározott” átmeneti védelmet. E pontosítással ugyanis e 7. cikk kizárólag annak biztosítására irányul, hogy – a (2) bekezdésében foglalt rendelkezések sérelme nélkül – az ezen irányelv III. és IV. fejezetében a kötelező átmeneti védelemben részesülő személyeket megillető jogokat mindaddig biztosítsák a fakultatív átmeneti védelemben részesülő személyek számára, amíg e védelmet az azt nyújtó tagállam meg nem szünteti.

113 Harmadszor, a 2001/55 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének a jelen ítélet 109–112. pontjában elfogadott értelmezését megerősíti mind az e cikk által követett cél, amely az, hogy a tagállamokat a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek átmeneti védelemre jogosult kategóriáinak kiterjesztésére ösztönözze, mind pedig ezen irányelv általánosabb célja, amely – amint arra a jelen ítélet 81. pontja emlékeztet – a nemzetközi védelem megadására irányuló eljárások túlterheltségének elkerülésére irányul. Az érintett tagállam ugyanis azáltal, hogy él az említett cikkben előírt lehetőséggel, akár a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek korlátozott kategóriáira, akár a kötelező átmeneti védelem időtartamánál rövidebb időtartamra, előmozdítja e célok megvalósítását.

114 Márpedig, amint arra a főtanácsnok indítványának 127. pontjában rámutatott, annak megtiltása a tagállamoknak, hogy sajátos okokból az uniós szinten meghatározott kötelező átmeneti védelem megszűnése előtt visszavonják a fakultatív átmeneti védelmet, azzal a hatással járna, hogy visszatartaná a tagállamokat a 2001/55 irányelv 7. cikkében előírt lehetőség gyakorlásától, és így meghiúsítaná az e cikk és ezen irányelv által követett célokat.

115 Ebből az következik, hogy a 2001/55 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamok szabadon dönthetnek úgy, hogy az uniós szinten meghatározott kötelező átmeneti védelem vége előtt megszüntetik az általuk nyújtott fakultatív átmeneti védelmet. Nem kötelesek tehát e fakultatív átmeneti védelem időtartamát hozzáigazítani a kötelező átmeneti védelem ezen irányelv 4. cikkének (1) bekezdésében előírt eredeti időtartamához vagy annak automatikus meghosszabbításához, sem pedig adott esetben az említett irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében említett opcionális meghosszabbításából eredő időtartamhoz.

116 Azok az eltérések, amelyek abból eredhetnek, hogy valamennyi tagállam szabadon határozhatja meg a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek további kategóriái számára biztosítani kívánt fakultatív átmeneti védelem időtartamát, tökéletesen összeegyeztethető a 2001/55 irányelv 7. cikkének hatályával és céljával. Amint az a jelen ítélet 109–115. pontjából kitűnik ugyanis, e cikket az uniós jogalkotó fakultatív rendelkezésként képzelte el, amelynek átültetése mérlegelési mozgásteret hagy a tagállamok számára, ezért az ilyen lehetőséget átültető nemzeti szabályozásokban fennálló eltérések természetszerűleg az említett jogalkotó választásából erednek (lásd analógia útján: 2019. december 12-i Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal [Családegyesítés – A menekült lánytestvére] ítélet, C-519/18, EU:C:2019:1070, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

117 Negyedszer, bár igaz, hogy a 2001/55 irányelv elfogadásával az uniós jogalkotó az EK 63. cikk 2. pontjának a) és b) alpontjában (jelenleg az EUMSZ 78. cikk (2) bekezdésének c) pontja) biztosított hatáskört gyakorolta, amely megosztott hatáskör, amint azt az EUMSZ 4. cikk (2) bekezdésének j) pontja megerősíti, ez nem változtat azon, hogy ezen irányelv 7. cikke révén az uniós jogalkotó kifejezetten a tagállamokra bízta annak lehetőségét, hogy kijelölnek-e vagy sem olyan személyeket, akik a Tanács által kijelölt személyeken túl élvezhetik az említett irányelvből eredő jogokat.

118 Amint arra a főtanácsnok indítványának 132. pontjában rámutatott, az említett jogalkotó által a tagállamok számára biztosított ilyen lehetőségnek már maga a fennállása lehetővé teszi azon érv elutasítását, amely szerint az Unió és a tagállamok megosztott hatáskörébe tartozó területen ez utóbbiak elveszítették az eljárásra vonatkozó hatáskörüket, mivel az Unió gyakorolta hatáskörét. Ebből következik, hogy ellentétben azzal, amit az alapügyben szereplő harmadik országbeli állampolgárok állítanak, a 2001/55 irányelv elfogadása nem járt azzal a következménnyel, hogy megfosztotta a tagállamokat attól a lehetőségtől, hogy korlátozzák azt az időszakot, amely alatt a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek bizonyos kategóriái számára biztosítani kívánják a fakultatív átmeneti védelmet.

119 Ötödször, az a körülmény sem releváns, hogy a 2023/2409 végrehajtási határozat 1. cikke értelmében az e végrehajtási határozatban előírt átmeneti védelem meghosszabbítása a 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkének hatálya alá tartozó, lakóhelyüket elhagyni kényszerült, Ukrajnából érkező valamennyi személyre vonatkozik, beleértve tehát az e 2. cikk (3) bekezdésében említett fakultatív átmeneti védelemben részesülő személyeket is.

120 Az említett végrehajtási határozat 1. cikke ugyanis a 2001/55 irányelv végrehajtására korlátozódik, így az nem lehet ellentétes az ezen irányelv 7. cikke által követett céllal, és nem módosíthatja ez utóbbi normatív tartalmát sem (lásd analógia útján: 2023. február 28-i Fenix International ítélet, C-695/20, EU:C:2023:127, 49. és 50. pont). Ebből következik, hogy az említett 1. cikk nem korlátozhatja az e 7. cikkben a tagállamok számára elismert mérlegelési mozgásteret.

121 Következésképpen a 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkének (3) bekezdése csak akkor vonatkozik a fakultatív átmeneti védelemben részesülő személyekre, ha az érintett tagállam nem szüntette meg ezt a védelmet, és a 2023/2409 végrehajtási határozat 1. cikkében előírt átmeneti védelem meghosszabbítása csak a kötelező átmeneti védelemben részesülő személyek tekintetében kötelező a tagállamokra nézve.

122 Azt, hogy a 2023/2409 végrehajtási határozat 1. cikke a 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkében említett valamennyi személyre hivatkozik, anélkül hogy kizárná az utóbbi cikk (3) bekezdésének hatálya alá tartozó személyeket, ennélfogva úgy kell értelmezni, hogy a valamely

tagállam által biztosított fakultatív átmeneti védelem kedvezményezettjei főszabály szerint 2025. március 4-ig rendelkeznek a 2001/55 irányelvből eredő valamennyi joggal, feltéve hogy e tagállam tartózkodik e védelem idő előtti megszüntetésétől.

123 A fenti megfontolások összességéből az következik, hogy az uniós jog főszabály szerint lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy visszavonják a kötelező átmeneti védelem megszűnését megelőző időpontban általuk biztosított fakultatív átmeneti védelmet.

124 Mindazonáltal emlékeztetni kell arra, hogy a 2001/55 irányelv 7. cikkével számukra biztosított lehetőséggel élve a tagállamok az uniós jogot hajtják végre, ideértve azt az esetet is, amikor úgy döntenek, hogy visszavonják az általuk bizonyos harmadik országbeli állampolgároknak vagy hontalan személyeknek korábban biztosított fakultatív átmeneti védelmet. Ebből következik, hogy az ilyen visszavonó határozat nem sértheti sem ezen irányelv céljait, sem hatékony érvényesülését, és tiszteletben kell tartania többek között az uniós jog általános elveit, köztük a bizalomvédelem és a jogbiztonság elvét (lásd ebben az értelemben: 2019. december 12-i Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal [Családegyesítés – A menekült lánytestvére] ítélet, C-519/18, EU:C:2019:1070, 62. és 64. pont; 2022. november 17-i Avicarvil Farms ítélet, C-443/21, EU:C:2022:899, 38. pont).

125 E tekintetben először is, ami a 2001/55 irányelv célkitűzéseinek és hatékony érvényesülésének megőrzését illeti, ezen irányelv 2. cikkének a) pontjából kitűnik, hogy az átmeneti védelem mechanizmusának célja többek között a nemzetközi védelem rendszere tagállamokon belüli megfelelő működésének fenntartása.

126 Ezen irányelv 3. cikke egyébiránt pontosítja, hogy az átmeneti védelem nem érinti a menekültstátusznak a menekültek helyzetére vonatkozó, a jelen ítélet 6. pontjában említett egyezmény alapján történő elismerését, míg az említett irányelv 17. cikke előírja, hogy az átmeneti védelemben részesülő személyek számára bármikor lehetővé kell tenni, hogy menedékjog iránti kérelmet nyújthassanak be, és hogy azon kérelmek vizsgálatát, amelyeket az átmeneti védelem időtartamának lejárta előtt még nem dolgoztak fel, ezt követően el kell végezni.

127 Így a 2001/55 irányelv többek között arra törekszik, hogy megőrizze az átmeneti védelmet élvező harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek azon tényleges lehetőségét, hogy személyes helyzetük megfelelő vizsgálatát követően nemzetközi védelemben részesüljenek, ugyanakkor azonnal kisebb terjedelmű védelmet biztosít számukra, amint arra a jelen ítélet 82. pontja emlékeztet.

128 Ennélfogva ellentétes lenne ezzel a célkitűzéssel és a 2001/55 irányelv hatékony érvényesülésével, ha azon nemzetközi védelem iránti kérelem vizsgálata, amelyet e harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek adott esetben benyújtottak, és amelyről még nem hoztak határozatot, nem történne meg a 2013/32 irányelvből eredő követelmények szigorú tiszteletben tartása mellett, a fakultatív átmeneti védelem lejártát követően.

129 Ezenkívül a fakultatív átmeneti védelem megszűnését követően e harmadik országbeli állampolgárokat és hontalan személyeket nem lehet megakadályozni abban, hogy hatékonyan gyakorolják a nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtásához való jogukat, amely az e védelem megadására irányuló eljárás lényeges szakaszát képezi (lásd: 2020. december 17-i Bizottság kontra Magyarország [A nemzetközi védelmet kérelmezők befogadása] ítélet, C-808/18, EU:C:2020:1029, 99. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

130 E tekintetben pusztán az a körülmény, hogy az átmeneti védelemben részesülő személy nem válaszolt pozitívan az érintett tagállam hatóságainak annak meghatározására irányuló kérelmére, hogy e személy a nemzetközi védelem iránti kérelmének vizsgálatát folytatni kívánta-e, nem járhat azzal a következménnyel, hogy az általa ezt követően benyújtott, nemzetközi védelem iránti esetleges kérelmet a 2013/32 irányelv 2. cikkének q) pontja értelmében vett ismételt kérelemnek kell minősíteni, amely ezen irányelv 33. cikke (2) bekezdése d) pontjának megfelelően elfogadhatatlannak tekinthető. Közelebbről, a válasz ilyen hiánya nem tekinthető e kérelem említett irányelv 2. cikkének q) pontja értelmében vett kifejezett visszavonásának.

131 Másodszor, a bizalomvédelem Bizottság által hivatkozott elvét illetően emlékeztetni kell arra, hogy az ezen elvre történő hivatkozás joga minden olyan jogalanyt megillet, akiben valamely nemzeti közigazgatási hatóság megalapozott várakozásokat keltett a részére tett pontos ígéretek folytán. A bizalomvédelem elvére azonban nem lehet hivatkozni valamely uniós jogi szöveg egyértelmű rendelkezésével szemben, és az uniós jog alkalmazásáért felelős nemzeti hatóság uniós jogot sértő magatartása nem alapozhat meg a magánszemélyekben abba vetett jogos bizalmat, hogy az uniós joggal ellentétes bánásmódban részesülhetnek. Az uniós szabályozásnak meg nem felelő tagállami gyakorlat ugyanis nem kelthet jogos bizalmat az így létrehozott helyzetben részesülő magánszemélyben (lásd ebben az értelemben: 2012. június 14-i Association nationale d'assistance aux frontières pour les étrangers ítélet, C-606/10, EU:C:2012:348, 81. pont; 2022. november 17-i Avicarvil Farms ítélet, C-443/21, EU:C:2022:899, 39–41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

132 Ezenkívül az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a magánszemélyek nem bízhatnak joggal olyan helyzet fennmaradásában, amelyet az uniós intézmények a mérlegelési jogkörük keretein belül módosíthatnak (lásd ebben az értelemben: 2023. május 4-i Kapniki A. Michailidis ítélet, C-99/22, EU:C:2023:382, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

133 A jelen ügyben, amint az a jelen ítélet 104. és 111. pontjában kiemelésre került, egyrészt a 2001/55 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének b) pontjából az következik, hogy a Tanács bármikor megszüntetheti a kötelező átmeneti védelmet, másrészt pedig ezen irányelv 7. cikkéből az következik, hogy a tagállamok nem tarthatják fenn azt a fakultatív átmeneti védelmet, amelyet adott esetben a kötelező átmeneti védelem megszűnését követően vezettek be. Ebből az következik, hogy a jelen ügyben a holland hatóságok a fakultatív átmeneti védelem kedvezményezettjei számára nem adhattak volna az uniós jognak megfelelő pontos biztosítékokat e védelem minimális időtartamát illetően annak biztosításán kívül, hogy e hatóságok kötelezettséget vállaltak arra, hogy a kötelező átmeneti védelem megszűnése előtt nem szüntetik meg a fakultatív átmeneti védelmet.

134 A Bíróság rendelkezésére álló iratokból azonban nem tűnik ki, hogy a holland hatóságok ilyen biztosítékot nyújtottak volna az alapügyben szóban forgó harmadik országbeli állampolgároknak, aminek vizsgálata azonban a kérdést előterjesztő bíróságok feladata.

135 A fenti megfontolásokból az következik, hogy a 2001/55 irányelv 4. és 7. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes, hogy az a tagállam, amely a 2022/382 végrehajtási határozat 2. cikkének (1) és (2) bekezdésében említettektől eltérő személyek kategóriáinak átmeneti védelmet biztosított, megfosztja a személyek e kategóriáit az átmeneti védelemtől a Tanács által ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdése alapján meghatározott időtartama alatt. E tagállam visszavonhatja a személyek említett kategóriáinak nyújtott átmeneti védelmet azon időpontot

megelőző időpontban, amikor a Tanács által elhatározott átmeneti védelem hatályát veszti, feltéve többek között, hogy az említett tagállam nem sérti a 2001/55 irányelv céljait és hatékony érvényesülését, és tiszteletben tartja az uniós jog általános elveit.

A C-244/24. sz. ügyben előterjesztett első és második kérdésről

136 Első két kérdésével, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, a C-244/24. sz. ügyben kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ a Bíróságtól, hogy a 2008/115 irányelv 6. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam területén e tagállam fakultatív átmeneti védelem biztosítására vonatkozó lehetőségének gyakorlása címén jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárral szemben e védelem megszűnése előtt kiutasítási határozatot hoznak, ha az említett védelem egy közeli időpontban hatályát veszti, és e határozat joghatásai ezen időpontig felfüggesztésre kerülnek.

137 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a 2008/115 irányelv 2. cikkének (1) bekezdésében előírt kivételekre figyelemmel, ezen irányelvet a valamely tagállam területén illegálisan tartózkodó valamennyi harmadik országbeli állampolgárra alkalmazni kell. Ebből következik, hogy a 2008/115 irányelv hatályát kizárólag azon jogellenes tartózkodással kapcsolatos helyzetre utalással határozták meg, amelyben valamely harmadik országbeli állampolgár található, függetlenül e helyzet eredetének okától vagy az ezen állampolgárral szemben elfogadható intézkedésektől (2024. október 17-i Ararat ítélet, C-156/23, EU:C:2024:892, 31. és 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

138 Következésképpen valamely tagállam csak a területén jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárral szemben hozhat a 2008/115 irányelv 6. cikke értelmében vett kiutasítási határozatot (lásd ebben az értelemben: 2018. június 19-i Gnandi ítélet, C-181/16, EU:C:2018:465, 37., 38. és 59. pont; 2023. november 9-i Odbor azylové a migrační politiky MV [A visszatérési irányelv hatálya] ítélet, C-257/22, EU:C:2023:852, 39. pont).

139 Ezen irányelv 6. cikkének (6) bekezdése legfeljebb azt teszi lehetővé, hogy a tagállamok a jogszerű tartózkodást megszüntető határozatot fogadjanak el egy kiutasítási határozattal egyidőben ugyanazon, közigazgatási jellegű intézkedés keretében, e két határozat ugyanazon, közigazgatási jellegű intézkedésben való halmozódása ugyanis lehetővé teszi a tagállamok számára az említett határozatokhoz vezető közigazgatási eljárások, valamint az e határozatokkal szemben indított jogorvoslati eljárások egyidejűségének vagy akár egyesítésének biztosítását, továbbá a kiutasítási határozatokról való értesítéssel kapcsolatos gyakorlati nehézségek áthidalását (lásd ebben az értelemben: 2018. június 19-i Gnandi ítélet, C-181/16, EU:C:2018:465, 49. pont).

140 Ebből következik, hogy a 2008/115 irányelvvel ellentétes, ha valamely tagállam kiutasítási határozatot hoz egy olyan harmadik országbeli állampolgárral szemben, aki jogszerűen tartózkodik e tagállam területén.

141 Amint arra a főtanácsnok az indítványának 151. pontjában rámutatott, az a körülmény, hogy az illetékes nemzeti hatóság a kiutasítási határozatban kifejezetten pontosítja, hogy e határozat mindaddig nem vált ki joghatást, amíg az érintett tartózkodása jogszerű marad, nem kérdőjelezi meg ezt a következtetést.

142 Egyrészt ugyanis a 2018/1860 rendelet 3. cikkének (1) bekezdéséből az következik, hogy az érintett tagállamnak a kiutasítási határozat elfogadásától kezdve haladéktalanul figyelmeztető jelzést kell kiadnia a SIS-ben „a visszatérési kötelezettség teljesítésének ellenőrzése és a kiutasítási

határozatok végrehajtásának megkönnyítése céljából”, ideértve azt az esetet is, amikor e határozatnak nincs azonnali hatálya. Márpedig ez utóbbi esetben e figyelmeztető jelzés kiadásának időpontjában az érintett személy még jogszerűen tartózkodik e tagállam területén, és jogosult más tagállamokba utazni.

143 Másrészt az ilyen idő előtti kiutasítási határozatot az illetékes nemzeti hatóság anélkül hozza meg, hogy figyelembe vehetné a körülmények minden olyan változását, amely e határozat elfogadása és az érintett személy jogszerű tartózkodásának megszüntetése között következik be, és amely jelentős hatással lenne e személy helyzetének a 2008/115 irányelvre, különösen annak 5. cikkére tekintettel történő értékelésére.

144 Végül pontosítani kell, hogy a holland kormány állításával ellentétben a kiutasítási határozatnak a jelen ítélet 140. pontjában felidézett anyagi jogi követelmény megsértésével történő elfogadása nem egyenértékű a 2013. szeptember 10-i G. és R. ítélet (C-383/13 PPU, EU:C:2013:533) alapjául szolgáló ügyben szereplő, a meghallgatáshoz való joghoz hasonló eljárási kötelezettség megsértésével. Az ilyen anyagi jogi követelmény megsértését tehát szankcionálni kell, anélkül hogy meg kellene vizsgálni, hogy az illetékes hatóság más határozatot hozhatott volna-e, ha nem követte volna el e szabálytalanságot.

145 Másodszor, egyrészt a 2001/55 irányelv 2. cikkének g) pontjával összefüggésben értelmezett 8. cikkéből az következik, hogy az érintett tagállamnak olyan tartózkodási engedélyt kell kiállítania az átmeneti védelemben részesülő személynek, amely lehetővé teszi a számára, hogy e tagállam területén tartózkodjon.

146 Másrészt, amint az a jelen ítélet 112. pontjában kifejtésre került, a valamely tagállam által végrehajtott fakultatív átmeneti védelem kedvezményezettjeinek ezen irányelv 7. cikkének megfelelően rendelkezniük kell mindazon jogokkal, amelyeket az említett irányelv a kötelező átmeneti védelemben részesülő személyek számára elismer. Következésképpen e tagállam köteles a fakultatív átmeneti védelemben részesülő személyek számára olyan tartózkodási engedélyt adni, amely lehetővé teszi számukra, hogy a tagállam területén tartózkodjanak, amíg e védelmet nem vonják vissza tőlük.

147 Ebből következőleg amíg e személyek továbbra is fakultatív átmeneti védelemben részesülnek, jogszerűen tartózkodnak az érintett tagállam területén, tehát nem hozható velük szemben a 2008/115 irányelv értelmében vett kiutasítási határozat.

148 Ennek a megállapításnak nem mondanak ellent a 2001/55 irányelvnek kifejezetten a visszatérésre vonatkozó rendelkezései.

149 Így ezen irányelv 20. cikke előírja, hogy amikor az átmeneti védelem megszűnik, a tagállamok védelemre és idegenekre vonatkozó általános jogszabályait kell alkalmazni, „a 21., 22. és 23. cikk rendelkezéseinek sérelme nélkül”. Márpedig e cikkek nem érintik azt az elvet, amely szerint a 2008/115 irányelv értelmében vett kiutasítási határozat, amely az érintett személyt az Unió területének elhagyására kötelezi, csak jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárral vagy hontalan személlyel szemben hozható.

150 Mindenesetre hangsúlyozni kell, hogy a 2008/115 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében az irányelv nem érinti a bevándorlással és menekültüggyel kapcsolatos közösségi vívmányokban foglalt rendelkezéseket, beleértve a 2001/55 irányelv rendelkezéseit is, amennyiben e

rendelkezések a harmadik országbeli állampolgárra nézve kedvezőbbek. Márpedig nem ez a helyzet az olyan rendelkezés esetében, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy idő előtt kiutasítási határozatokat fogadjanak el.

151 Így, a holland kormány állításával ellentétben, semmi nem utal arra, hogy a kiutasítási határozat idő előtti elfogadása magasabb szintű bírói jogvédelmet biztosítana az érintett személyek számára. Ez annál is inkább így van, mivel – amint az a C-244/24. sz. ügyben hozott előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik – az ilyen határozattal szembeni kereset benyújtására nyitva álló határidő a határozat elfogadásának időpontjában kezdődik, nem pedig abban időpontban, amikor e határozat kifejti joghatásait.

152 Harmadszor és utolsósorban, kétségtelen, hogy – amint azt a holland kormány hangsúlyozza – a fakultatív átmeneti védelem lejártakor a kiutasítási határozatok meghozataláért felelős nemzeti hatóságok jelentős számú, egyidejűleg vizsgálandó egyedi helyzettel szembesülhetnek, ami e hatóságok működésében zavart okozhat. Az ilyen kockázat azonban önmagában nem elegendő a jelen ítélet 147. pontjában felidézett elvtől való eltérés lehetővé tételéhez.

153 Mindenekelőtt ugyanis a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a tagállam nem hivatkozhat belső jogrendből adódó nehézségekre az uniós jogból eredő kötelezettségek nemteljesítésének igazolása céljából (2023. június 8-i UFC – Que choisir és CLCV ítélet, C-407/21, EU:C:2023:449, 72. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

154 Továbbá a fakultatív átmeneti védelemben részesülő valamennyi személynek az érintett tagállam területén való tartózkodása nem válik automatikusan jogellenessé e védelem megszűnésének időpontjától kezdve. Így e személyek közül egyesek többek között nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújthatnak be, és ennek alapján főszabály szerint rendelkezhetnek az érintett tagállam területén maradáshoz való joggal, amely joggal ellentétes az, hogy velük szemben kiutasítási határozatot fogadjanak el, legalábbis addig, amíg kérelmüket el nem bírálták (lásd ebben az értelemben: 2021. november 16-i Bizottság kontra Magyarország [A menedékkérők számára történő segítségnyújtás bűncselekménynek minősítése] ítélet, C-821/19, EU:C:2021:930, 137. pont).

155 Ezenkívül, bár igaz, hogy a harmadik országbeli állampolgárnak vagy a hontalan személynek joga van arra, hogy a rá vonatkozó kiutasítási határozat meghozatala előtt kifejtse álláspontját tartózkodásának jogszerűségéről, a 2008/115 irányelv 5. cikkének és 6. cikke (2)–(5) bekezdésének esetleges alkalmazásáról, valamint visszatérésének módjairól, az érintett tagállam megteheti, hogy e személyt olyan időpontban hallgatja meg, amikor még nem tartózkodik jogellenesen a területén, feltéve hogy nem kérdőjelezi meg az említett személy azon lehetőségét, hogy hasznos és hatékony módon előterjessze észrevételeit. (lásd ebben az értelemben: 2014. november 5-i Mukarubega ítélet, C-166/13, EU:C:2014:2336, 69–71. pont; 2014. december 11-i Boudjlida ítélet, C-249/13, EU:C:2014:2431, 68. pont).

156 Végül, bár a 2008/115 irányelv célja a hatékony visszatérési és hazatelepülési politika létrehozása, oly módon, hogy a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgár kitoloncolása főszabály szerint prioritást élvez a tagállamok számára (lásd ebben az értelemben: 2013. szeptember 10-i G. és R. ítélet, C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, 43. pont), ettől még a tagállamoknak gondoskodniuk kell az uniós jog értelmében őket érintő anyagi és eljárásjogi követelmények teljesítéséről annak érdekében, hogy az érintett személyek emberséges módon, és

alapvető jogaik és méltóságuk teljes mértékű tiszteletben tartása mellett térhessenek vissza (lásd ebben az értelemben: 2023. április 27-i M. D. [A Magyarországra való beutazás tilalma] ítélet, C-528/21, EU:C:2023:341, 72.pont).

157 Másként fogalmazva, amikor valamely tagállamnak a kiutasítási határozatok meghozataláért felelős hatóságai igen jelentős számú egyedi esettel szembesülnek, amelyeket egyidejűleg kell megvizsgálniuk az e tagállam által biztosított fakultatív átmeneti védelem lejárta miatt, a 2008/115 irányelvvel kizárólag az ellentétes, ha e hatóságok az ilyen helyzetre tekintettel észszerű határidőn túl eltérnek az említett tagállam területén jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokkal és hontalan személyekkel szemben meghozandó kiutasítási határozatok meghozatalától az őket megillető fakultatív átmeneti védelem megszűnése miatt.

158 A fenti megfontolásokból következik, hogy a 2008/115 irányelv 6. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam területén e tagállam fakultatív átmeneti védelem biztosítására vonatkozó lehetőségének gyakorlása címén jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárral szemben e védelem megszűnése előtt kiutasítási határozatot hoznak, még akkor is, ha az említett védelem egy közeli időpontban hatályát veszti, és e határozat joghatásai ezen időpontig felfüggesztésre kerülnek.

A költségekről

159 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) A lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeiről, valamint a tagállamok e személyek befogadása és a befogadás következményeinek viselése tekintetében tett erőfeszítései közötti egyensúly előmozdítására irányuló intézkedésekről szóló, 2001. július 20-i 2001/55/EK tanácsi irányelv 4. és 7. cikkét

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal nem ellentétes, hogy az a tagállam, amely a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek Ukrajnából való tömeges beáramlása tényének a 2001/55 irányelv 5. cikke értelmében történő megállapításáról és átmeneti védelem bevezetéséről szóló, 2022. március 4-i (EU) 2022/382 tanácsi végrehajtási határozat 2. cikkének (1) és (2) bekezdésében említettektől eltérő személyek kategóriáinak átmeneti védelmet biztosított, megfosztja a személyek e kategóriáit az átmeneti védelemtől az Európai Unió Tanácsa által ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdése alapján meghatározott időtartama alatt. E tagállam visszavonhatja a személyek említett kategóriáinak nyújtott átmeneti védelmet azon időpontot megelőző időpontban, amikor a Tanács által elhatározott átmeneti védelem hatályát veszti, feltéve többek között, hogy az említett tagállam nem sérti a 2001/55 irányelv céljait és hatékony érvényesülését, és tiszteletben tartja az uniós jog általános elveit.

2) A harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 6. cikkét

a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes, ha valamely tagállam területén e tagállam 2011/55 irányelv 7. cikkében előírt fakultatív átmeneti védelem biztosítására vonatkozó lehetőségének gyakorlása címén jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárral szemben e védelem megszűnése előtt kiutasítási határozatot hoznak, még akkor is, ha az említett védelem egy közeli időpontban hatályát veszti, és e határozat joghatásai ezen időpontig felfüggesztésre kerülnek.

Aláírások